

NJEMACKO-ITALIJANSKA DOKUMENTA

BR. 122

PREPIS DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 1 AVGUSTA 1943 GOD. O POKRETIMA I AKCIJAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Ministr. oružane sile — Operat. odjeljenje.

»*Prepis dnevnog izvještaja komandanta njemač. trupa u Hrvatskoj*

Vrijeme: Umjereno oblačno;

Pojačana djelatnost bandi traje i dalje. Tito je noću na 31. VII 43 sjev. zap. od Zepča prešao preko rijeke Bosne u pravcu Kotor Varoši. Vjerovatno da bi lično preuzeo komandu nad snagama u Zap. Hrvatskoj.²

114 lov. div.: Poslije sloma slabog otpora zauzela Slunj. Neprijatelj otstupio na zapad. 3 mrtva, 16 ranjenih. Neprijatelj, gubici nisu utvrđeni. Neprijatelj, grupe koje su se dosad nalazile na utvrđenim položajima 17 km. zap. od Bos. Petrovca, poslije artiljerijske pripreme, odbačene na jug. Kod neprijatelja 40 mrtvih, kod naših trupa 2 ranjena.

SS — *dimzijo-*: Pripremljeni su za akciju: 1 batalj. 2. puka u Mostaru i 3 bat. 2. puka u Ljubuškom. Pruga Sarajevo — Mo-

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—11, k. 27.

Dnevni izvještaji komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj objavljeni u ovoj knjizi prepisivani su kod njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj i slati Ministarstvu oružanih snaga NDH. Prepise ovih dnevnih izvještaja u narednim dokumentima Redakcija će nazivati dnevnim izvještajima komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj.

¹ Vidi dok. br. 9.

star noću na 30. VII sjev. ist. od Konjica privremeno prekinuta. Banda srednje jačine u šumi sjev. od Konjica.

369 div.: Sa prostora sjev. ist. od Brčkog stalno se prebacuju novi komunisti u pravcu Gradačca. Neprijatelj, grupa jugoist. i sjev. ist. od Teslića bez promjene. Noću na 30. VII 43 pruga kod Maglaja prekinuta. U 14 čas. pruga ponovo proradila. Preuzimanje sjev. zapadnog dijela područja SS-div. uslijed toga zadocnilo. Javljeno o prisustvu jačih snaga sjev. ist. od Tuzle.³

373 div: Djelatnost bandi duž drumu i željez. pruge Banja Luka — Prijedor traje i dalje. Izvršen napad na ustaš. osiguranja 9 km sjev. od Kostajnice. 2 mrtva i 2 ranjena.

Sjev. od Save: Lokalne sabotaže žetve manjih razmjera traju i dalje. U 1 čas i 40 min. zapad, od (Stem.) Mitrovice putnič. voz naišao na minu. 5 vagona iskočilo iz šina. Pruga u 8 čas. ponovo proradila ali samo sa jednim kolosijekom. Ist. od Osijeka prvi put se pojavila mala ali aktivna banda.

29. VII. 43 12 km. jugoist. od Virovitice oklopni željez. voz naletio na minu. Čelni vagon razoren.

7 km. sjev. ist. od Zagreba straža (25) razoružana i odvedena u šumu.«

Njem. opunomoć. general u Hrvatskoj
I a pov. br. 1948/43
1. VIII. 1943

Za tačnost prepisa
potpis nečitak
major

³ Na ovom prostoru u to vrijeme nalazile su se jedinice Šeste istočnobosanske NOU brigade, Majevičkog NOP odreda i Sedamnaeste NOU divizije. Vidi dok. br. 119.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJE-
MAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 1 AVGUSTA 1913
GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA TERITO-
RIJI BOSNE¹

Povjerljivo

Minist, oružane sile — Operativno odjeljenje

*Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvat.
od 1. VIII. 1943*

»Vrijeme: Vedro.

Područje 114 lov. div.:

U poduhvatu »Donnersschlag«² neprijatelj imao 27 mrtvih. 3 puk 3 hrv. brd. brig. preuzeo obezbjeđenje drumu. 9 km. ist. od Petrovca odbijen napad manje bande na komoru 114 div. Gubici: neprijateljski: 20 mrtvih; sopstveni: 3 ranjena.

Područje SS div.:

Kod Busovače neprijatelj napao vod za vezu za podizanje linije, 2 kamiona spaljena. Putnički voz sjev. zap. od Visokog napadnut vatrom iz mitraljeza i mašin. pištolja. Jaka neprij. grupa³ sa Jahorine (jugo-jugozap. od Sarajeva) ugrozila drum Sarajevo — Kalinovik. U 16 čas. napadnuto je Trnovo (22 juž. Sarajeva). Bliži podaci nedostaju.

Situacija kod Čajniča bez promjene. Posadu sačinjava 260 ljudi, Nemaca i hrv. policajaca.

Sopst. gubici: 2 mrtva, 5 ranjenih.

Bande oko Gradačca ispred 202 tenk. batalj. i četnika otstupile na Majevicu planinu (sjev. ist. od Tuzle).

Kod Nemile (14 jugozap. od Zepča) vođena borba protivu manjih neprij. grupa. 1 batalj. 369 puka i oklop, željez. voz stupili u borbu. Odbijen napad na željez. stanicu kod Lukavca (zap. od

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1—2, k. 27.

² Prema izvještaju njemačkog štaba za vezu pri Komandi Druge italijanske armije pov. del. br. 1337/43 od 29 jula 1943 god., njemačka 114 lovačka divizija imala je namjeru da snagama jačine jednog bataljona izvrši napad na jedinice NOV jugo-jugoist. od Bosanskog Petrovca. Vjerovatno su Nijemci ovaj poduhvat nazvali »Donnersschlag« — udar groma.³ Vidi dok. u k. 17—J, fasc. 3 u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

³ Vidi dok. br. 25.

Tuzle). 16 km jugoist. od Zivinica banda srednje jačine otstupila ispred našeg potjernog odreda u pravcu Šekovića. 16 km juž. od Bijeljine napadnut kurir 369 art. puka. Kurirska pošta izgubljena.

Gubici: sopstveni: 3 ranjena (1 ofic.); neprijatelj: 3 mrtva.

Područje 373 div.:

Neprijatelj na Kozari dobija pojačanja.⁴ Upućen jak potjerni odred jugozap. od Prijedora. Pronađeno i zaplijenjeno nekoliko pušaka i municije. Komunističke kuće spaljene. Sumnjiva lica uhapšena. Potjerni odred zap. od Sanskog Mosta imao više sudara sa neprijateljem. *Sopstveni gubici:* 6 mrtvih, 8 ranjenih; neprijateljski gubici nepoznati. Odbijen napad na željez. stanicu 20 km sjev. zap. od Banja Luke.

Njem. opunom. general u Hrvatskoj
I a, pov. A. br. 2185/43
Zagreb. 2.VIII.1943

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak
major

BR. 124

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 2 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

Minist, oružane sile — Operativno odjeljenje

*Prepis dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj
od 2.VIII.1943*

»Vrijeme: vedro.

Područje 114 lov. div.: Mjestimična borba izviđačkih dijelova oko Bos. Petrovca, neznatni gubici kod neprijatelja. 13 km jugoist. od Drvara vazduhopl. napalo neprijat. Glavni štab sa osmotrenim dobrim uspjehom. Na prostoru 20 km sjev. zap. od

¹ Odnosi se na jedinice Kozarskog NOP odreda.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1—22, k. 27.

Mrkonjić Grada nalaze se pljačkaške bande, navodno imaju namjeru da napadnu Hrvat, uporište Čađavicu (14 km sjev. zap. od Mrkonjić Grada). Preduzeto je izviđanje.

Područje SS div.:

Banda srednje jačine napala je most kod Lukača (sjev., sjev. ist. od Konjica), napad odbijen. Pruga privremeno prekinuta. Nastavlja se snabdijevanje posade u Cajniču pomoću vazduhoplovstva.

Područje 369 div.:

Sabotaže na spored. želj. pruzi Doboj — Teslić. Kvarovi su otklonjeni. Potjerni odred na 8 km sjev. sjev. ist. od Teslica odbacio na sjever bandu srednje jačine. Noću uoči 1.VIII. banda srednje jačine — pritom snogo žena i omladine — razorila je prugu Brod — Sarajevo u dužini od jednog kilometra na dionici sjev. od Nemile. Stanica Begov Han zapaljena². Hrv. trupe za obezbjeđenje željez. pobjegle bez otpora. Pruga će do 18 čas. biti ponovo ispravna. Odbijen napad na željez. stanicu Puračić zap. od Tuzle. Četnici odbacili ka sjeveru jače snage neprijatelja na prostoru 10 km sjev. ist. od Tuzle. Kod neprijatelja 6 mrtvih; zaplijenjeno: 1 teš. mitr., 3 laka mitralj. i 18 pušaka. Komunisti imaju navodno samo 3—5 metaka na pušku.

Sopstveni gubici: 1 ofic. mrtav, 4 Voj. ranjena.

Područje 373 div.: Opšta situacija bez promjene. Lokalna djelatnost bandi sjev. zap. od Dubice. Noću na 1.VIII uništeno jedno hrv. uporište 1 km udaljeno od Bos. Novog. 2 mrtva, 7 nestalih. 2 četa 384 puka koja obezbjeđuje transportovanje drveta vodila borbu protivu neprijat. na 17 km juž. od Travnika. Gubici: sopstveni: 2 ranjena; neprijateljski: neznatni.

Prostor sjev. od Save: Lokalne sabotaže pri žetvi u Sremu postaju sve češće. 173 div. uslijed nepokretnosti nije u stanju da iste spriječi.

Na prostoru jugoist. od Bijeljine neprijatelj štiti svoje žetvene radove. Južno od Varaždina djelatnost bandi ponovo oživljuje. Teretni voz na 11 km. sjev. ist. od Križevaca naletio na minu. 6 vagona iskočilo iz šina.«

Njem. opunomoć. general u Hrvatskoj

I a, pov. A br. 2260/43

2.VIII.1943

Za tačnost prepisa:

potpis nečitak

major

**IZVJEŠTAJ KOMANDE 373 LEGIONARSKJE DIVIZIJE OD
2 AVGUSTA 1943 GOD. O PREUZIMANJU KORPUSNOG
PRIHVATILIŠTA ZA ZAROBLJENIKE OD STRANE 114
NJEMAČKE DIVIZIJE¹**

Dok. Nr. NOKW — 730 — izvod iz dokum. sa
suđenja u Niirnbegu

(9 strana originala)

Povjerljivo Koncept (rukopisom: 70)

373 (legion.) pješ. div.

Ib pov. br. 1220/43 — uz Br. B.

Sjedište, 2-VIII-43

Sadržaj: Preuzimanje korpusnog
prihvatišta za za-
robljenike.

Veza: I c pov. br. 1974/43 od 30.VII.43.

Komanda njem. trupa u Hrvatskoj —
odjelj. za pozad. službu.

Komandantu njemačkih trupa u Hrvatskoj — Odjelj. za
pozad. službu.

U vezi sa naređenjem armije divizija je postupila u
sljedećem:

Po tač. 1: Prema naređenju br. 2258/43 od 20. — VI 1943 divi-
zija je preuzela od 114 div. prihvatilište za zarobljenike
Banja Luka.

(10 str. originala)

Radi se na proširenju ovog prihvatilišta za zarobljenike,
kako bi ono bilo u stanju da primi naređeni broj od **500**
zarobljenika.

Po tač. 6: Divizija moli za odobrenje da sve zarobljenike —
taoće (B) evakuiše i preda Komandi službe bezbjednosti
Banja Luka. Na konferenciji sa komandantom SS jedinica
i službe bezbjednosti Banja Luka, šturmbanfirerom² Her-

¹ Prepis originala u izvodu, pisan na mašini, na njemačkom je-
ziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/12—a,
k. 19—11.

* SS-Sturmbannführer — čin u rangju majora u SS jedinicama.

mann-om, isti je tražio da se svi zarobljenici — taoci predaju njemu. Divizija će taocima obrazložiti uzrok njihovog zarobljavanja kao taoca kao i to da se oni, obzirom na njihovu nadležnu opštinu iz divizije, predaju Komandi službe bezbjednosti Banja Luka. Ista će pomoću svog propagandnog odjeljenja i u saradnji sa vazduhoplovstvom saopštiti odgovarajućim mjestima, u kojima su zarobljeni taoci stalno nastanjeni, da će njihovi taoci biti strijeljani ako bi se na području dotičnog mjesta desio ma kakav napad na njemačke trupe, odnosno ako bi došlo do rušenja mostova ili tom slično. Ako bi se takav slučaj desio, divizija će o tome izvijestiti Komandu službe bezbjednosti (Banja Luka) i zahtijevati da se strijeljaju taoci i to po poimeničnom spisku koga će istom prilikom dostaviti. Komanda službe bezbjednosti Banja Luka strijeljaće imenovane taoce, i o tome izvijestiti dotične opštine, navodeći razloge njihovog strijeljanja.

Ovakav način regulisanja ovog pitanja divizija smatra vrlo korisnim i očekuje da će imati uspjeha, i zato moli da taoce prebaci službi bezbjednosti Banja Luka.

U ime komande divizije
Drugi generalštabni oficir,
potpisao zamjenik
V. D. s. r.
kapetan

Štambilj:
(prva riječ nečitka) II a
Ekspedovano: 3.VIII.1943

IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI KOMANDI
DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 2 AVGUSTA 1943 GOD
O BORBAMA I AKCIJAMA JEDINICA NOV NA TERITO
RIJI BOSNE¹

2.VIII.1943

Povjerljivo

Njemački štab za vezu
pri Komandi 2 ital. armije

Sjedište, 2.VIII.1943

Pov. op. br. 1369/43

KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 12«38
Stiglo 2. VIII. 1943

Komandi 2 ital. armije
Operativno i Obavještajno odjeljenje
S j e d i š t e

Izveštaj o situaciji od 2.VIII.1943

Hrvatska: Banditska djelatnost ne prestaje.

Područje 114 lov. div.: Istočno od Petrovca² odbijen napad bande na komoru. Kod neprijatelja 20 mrtvih. U borbi oko Slunja kod neprijatelja 27 mrtvih. Hrvati preuzeli obezbjeđenje područja Slunja.

Područje 369 div.: Borba sa manjim neprijat. grupama kod Nemile³ (14 km jugozap. od Zepča). Bande oko Gradačca na Majevidi pl. otišle sa ovog prostora. Odbijen napad na željez. stanicu kod Lukavca (12 km zap. od Tuzle).

Područje 373 div.: Potjerni odred zap. od Sanskog Mosta na više mjesta stupio u dodir sa neprijateljem. Jugozapadno od Prijedora spaljeno više banditskih kuća, sumnjiva lica uhapšena, a oružje i municija zaplijenjeni. Odbijen napad na željez. stanicu 20 km sjeverozap. od Banje Luke.

Bayer
major

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta k. 17.

³ Bosanski Petrovac

" Vidi dok. br. 9.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJE-
MAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 3 AVGUSTA 1943
GOD. O SITUACIJI NA TERITORIJI BOSNE¹

Povjerljivo

Minst. oružane sile — Operativno odjeljenje

*Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa
u Hrvatskoj od 3. VIII. 1943:*

Vrijeme: vedro.

Djelatnost bandi protivu saobraćajnih puteva u porastu. U oblastima koje kontrolišu bande neprijatelj ubira žetvu. Poslije prekida velikih poduhvata njemačkih trupa primjećuju se ponovo neprijatelj, pokreti u cilju prikupljanja.

Područje 114 lov. div:

Neprijatelj, grupa srednje jačine primijećena 10 km sjev. od Cetingrada. 721 puk prikuplja se na prostoru 2—5 km j-jugozap. od Bihaća. Ojačani 3 bat. 741, puka u Kulen Vakufu. 2 hrv. lovač. brig. potčinjena 373 div.

Područje SS div.:

Situacija u Čajniču bez promjene. Njegovo oslobođenje iz okruženja predviđeno za 3.VIII (vidi dnevni izvještaj od 2.VIII.).² Pruga Sarajevo — Mostar u posljednje vrijeme svakodnevno na više mjesta privremeno prekidana³ (naknadni izvještaj slijedi).

Područje 369 pješ. div.:

3 četa 202 tenk. batalj. sjev. zap. od Gradačca odbacila na sjever jednu neprijat. grupu. Uspješna akcija potjernog odreda sjev. ist. od Teslića. Stanje kod neprijat. grupa na prostoru ist. od Zavidovića bez promjene. Odbijeno više napada na stražarske tornjeve na otcjeku Visoko — Zepče. Zeljez. pruga Brod — Sarajevo ponovo funkcioniše. Most Miričina (pruga Doboj — Tuzla) ponovo doveden u ispravno stanje. Saobraćaj je ponovo uspostavljen. Cstnici i domobrani juž. od Caparda potisnuli ka

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. Dr. 3/1—30, k. 27.

² Vidi dok. br. 126.

³ Vidi dok. br. 25.

jugu preko Drinjače jednu grupu komunista. Gubici neprijatelja 2.VIII: 44 mrtva.

Područje 373 div.:

Ustanici (navodno 800), od toga jedna trećina žene, noću uoči 2.VIII sa prostora sjev. zap. od Kostajnice prešli preko Save u pravcu sjevera. Glavna pruga je ponovo jako ugrožena. Na pruži 5 km jugozap, od Bos. Novog podignut je telef. linija. Na prostoru 18 km z.-Jugozap. od Prijedora jača banda noću uoči 2.VIII više puta bezuspješno napala uporište 17 km jugozap. od Prijedora. 2 ranjena.

Prostor sjeverno od Save:

Sabotaže žetve se nastavljaju i one se, uslijed nepovoljnih snaga, ne mogu spriječiti. Noću uoči 1.VIII. izvršen bezuspješan napad na municisko slagalište kod Vrdnika (sjev. od Rume). Banda srednje jačine u Bilo Gori, 18 km jugozap. od Virovitice. Male neprijat. grupe na šumskom području jugozap. od Banove Jaruge, pripadaju vjerovatno dijelovima neprijateljskih snaga koje se sjev. zap. od Kostajnice prebacuju preko Save. Bande se sada nalaze takođe i na prostoru oko Vukovara.

Njemač. opunom. general u Hrvatskoj

I a, pov. A. br. 2311/43

Zagreb, 3.VIII.1943

Za tačnost prepisa:

potpis nečitak

poručnik

**IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDE DRUGE
ITALIJANSKE ARMIIJE OD 3 AVGUSTA 1943 GOD. O AK-
CIJAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HER-
CEGOVINE¹**

Povjerljivo

**KOMANDA II ARMIIJE
• OBAVJEŠTAJNO ODJELJENJE**

DNEVNI IZVJEŠTAJ

Br. 216

V. P. 10, 3 avgust 1943

**Glava I
OPŠTI PREGLED SITUACIJE**

XI Armijski korpus

- 1) — Nastavlja se akcija čišćenja jugozapadno od **Trebnja** —
- 2) — Napadi, akcije sabotaže i uznemiravanja.—

V Armijski korpus

— Paljba u cilju uznemiravanja.—

XVIII Armijski korpus

— Akcije sabotaže.—

Crn[^]Gora[^] k^or^pus j Situacija u suštini nepromijenjena.

Hrvatska — neokupirana —

- 1) — akcije sabotaže na želj. komunikacijama.
- 2) — Partizani ponovo vrše napade duž puta i pruge **Banja Luka** — **Prijedor**.
- 3) — **Tito** navodno vrši pokret sa tri brigade iz **Istočne Bosne** prema **Zapadnoj Hrvatskoj** da bi preuzeo komandu nad tamošnjim partizanskim snagama.—
- 4) — Napad ustanika na kolonu na putu **Banja Luka** — **Prijedor**. Pretrpljeni gubici: 3 mrtva i 3 ranjena.— Vjerovatno ljudstvo V Krajiške brigade (**br.** 604).
- 5) — Odbijen napad ustanika na 4 km južno od **Sanskog Mosta** (Prijedor VK-FX).

¹ Original, umnožen na šapirografu, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

- Pretrpljeni gubici — 2 ranjena. Naneseni — 15 mrtvih.
Vjerovatno ljudstvo VII Krajiške brigade (br. 606).—
- 6) — Iz njemačkog vojnog izvora: odbijen napad na želj. stanicu 20 km sjeverozapadno od Banja Luke.—
Vjerovatno V Krajiška brigada (604).
- 7) — II Partizanska divizija primijećena je na Ozren Planini, a druge partizanske snage jugozapadno od Doboja (Derventa RQ-FX).—
II Partizanska divizija i ljudstvo XII Partizanske divizije.
- 8) — Iz njemačkog vojnog izvora: izgleda da je Tito 30—31 VII prešao Bosnu sa tri. brigade jugozapadno od Zepča u pravcu Kotor Varoši, vjerovatno da bi preuzeo komandu nad snagama zapadne Hrvatske.²—
- 9) — Jedinice V Partizanske divizije uslijed pritiska premještaju se iz zone Kreševo (Konjic RO-CQ) prema zapadu.³
- 10) — Odbijen je napad ustanika na transport stoke kod Kiseljaka (Konjic RQ-CZ). Ranjena su 3 Hrvata.
Ugrožena je želj. linija Sarajevo — Konjic — Rama.—
Ljudstvo V Partizanske divizije.—
- 11) — Iz njemačkog vojnog izvora: partizani iz zone Gradačac povukli su se na Majevicu planinu.—
— Odbijen je napad na želj. stanicu kod Lukavca (12 km zapadno od Tuzle).—
Majevički odred (br. 723).
- 12) — Zapaženo je premještanje partizanske grupe iz zone južno od Prače (Sarajevo VO-CK), Sjetlina (VM-CM) prema Trnovu (UH-BZ).—
Ljudstvo formacija grupe »Tito« (potvrda obavještenja u izvještaju br. 209).—
- 13) — Partizani su zapalili 7 vršalica u zoni Vukovar i Vin-kovci.—
Nije utvrđeno iz koje formacije.—
- 14) — Kod Erdevika (B. Palanka LI-AI) zapaljena je pšenica i ječam.—
Fruškogorski odred (br. 343).—

Glava III

OPERATIVNA AKTIVNOST

XI Armijski korpus

- Još uvijek je u toku poznata akcija čišćenja koju vrše trupe »Cacciatori« i jedinice »Isonzo« jugozapadno od Trebnja; u sukobima ovih posljednjih dana partizani su ostavili na te-

- renu 103 mrtva; na našoj strani, osim gubitaka javljenih jučerašnjim izvještajem, 10 mrtvih, od kojih jedan oficir, 18 ranjenih i 1 nestao; M. V. A. C.⁴: 1 poginuo a 3 ranjena.—
— U drugim zonama akcije lokalnog značaja; 2 zarobljena.
— Avijacija: stalne i efikasne intervencije u korist izviđačkih trupa zone Trebnje.
- Potisnuta je neprijateljska grupa sa položaja u zoni zapadno od Bos. Petrovca: na strani neprijatelja 43 ubijena; 2 Nijemca ranjena.

BR. 129

IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE O SITUACIJI NA TERITORIJI BOSNE NA DAN 3 AVGUSTA 1943 GODINE¹

3. VIII. 1943

Povjerljivo

Njemački štab za vezu
pri Komandi 2 ital. armije
Pov. op. br. 1375/43

Sjedište, 3.VIII.1943

KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 12998

Komandi 2 ital. armije
Operativno i Obavještajno odjeljenje
Sjedište

Stiglo 3. VIII. 1943/XXI

Izvještaj o situaciji od 3.VIII.1943

Hrvatska: Djelatnost bandi traje i dalje.

Područje 114 lov. div.: Potjerni odred stupio u akciju protiv pljačkaških bandi sjeverozap. od Mrkonjić Grada. Lokalne borbe izviđačkih dijelova oko Bos. Petrov-

⁴ Skraćenica za Milizia Volontaria Anti Comunista — Protivkomunistička dobrovoljačka milicija — uglavnom četnici Draže Mihailovića.

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, k. 17.

ca. Kod neprijatelja neznatni gubici. Vazduhoplovstvo sa dobrim uspjehom tuklo komunističko sjedište štaba jugoist. od Drvara (20 km juž. od Petrovca).

Područje SS div.: Odbijen napad bande srednje jačine na željeznički most sjevero-sjeveroist. od Konjica. Pruga privremeno prekinuta.

Područje 369 div.: Željeznička linija Sarajevo — Rot² sjev. od Nemile razorena na dužini od 1 km. Stanična zgrada zapaljena. Pruga je opravljena. Otklonjena je šteta na sporednoj pruzi Doboj — Teslić (20 km jugozap. od Doboja) koja je nanijeta sabotажom. Potjerni odred sjevero-sjeveroist. od Teslića protjerao bandu srednje jačine. Odbijen napad na željez. stanicu kod Lukavca (zap. od Tuzle). Četnici sjevero-sjeveroist. od Tuzle potisnuli jače neprijateljske snage ka sjeveru. Na prostoru jugoist. od Bijeljine bande obezbjeđuju neprijateljske žetvene radove.

Područje 373 div.:

Južno od Travnika borba između naših izviđačkih dijelova i bandita.³ Kod neprijatelja neznatni gubici. Sjeverozap. od Dubice lokalne bande.

Bayer
major

* Nejasno. Možda se odnosi na prugu Sarajevo—Bos. Brod.
* Vidi dok. br. 118.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 4 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI JEDINICA NOV I PO JUGOSLAVIJE NA TERITORIJI BOSNE¹

Povjerljivo

Minist, oružane sile, Operativno odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj od 4.VIII.1943:

Vrijeme: vedro.

Ugroženost glavne pruge naglo se povećala. Hrvatske jedinice za obezbjeđenje željeznica pokazale se ponovo kao nepouzdanae.

3.VIII. neprij. izvršio četiri uspješna napada na jače njemačke odnosno hrv. jedinice, pretežno na glavnoj pruzi². Neprij. vrši napade u cilju prekida saobraćaja u pojačanoj mjeri, sada takođe i na pruge Brod — Sarajevo — Mostar i Sunja — Bihać; ovi se napadi uslijed nedostatka snaga ne mogu s uspjehom suzbiti. Neprij. drži svoje glavne snage još uvijek u rezervi, očigledno da bi ih spremio za iznenadnu snažnu upotrebu.

U pojedinostima:

3.VIII u 11,20 čas. zap. od Okučana putnički voz naletio na minu i iskliznuo, šteta neznatna, pruga ispravna.

Noću na 4.VIII. neprij. napao Novsku, napad odbijen, 2 mrtva, 2 ranjena. Jugoist. od Banove Jaruge na pruzi eksplodirala mina, ali je kvar ponovo otklonjen.

Naknadni izvještaj (uslijed smetnje na liniji):

Noću uoči 3.VIII. u 23,15 sati jača banda napala Gredu (sjev. zap. od Siska). 2 ofic., 81 vojnik hrvat, obezbjeđujućih dijelova nestali. Teretni voz zapaljen.

U 23,30 čas. neprij. napao željez. stanicu u Lekeniku (sjev. zap. od Grede). 18 vagona zapaljeno, 47 domobrana nestalo. Pomoćni oklop, željez. voz br. 209 naišao na barikadu i zaustavljen. Zelj. stanica Popovača (sjev. zap. od Kutine) takođe napadnuta. 2 ofic. i 68 domobrana nestalo. 209 pomoć, oklop, željez. voz po zapovjesti komandanta Jugoistoka upućuje se za Solun.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—12, k. 27.

² Misli se na prugu Zagreb—Beograd.

600 hrv. vojnika — protivavionaca raspoređeno za obezbjeđenje željez. pruga. Neprij. napao željez. stanicu Dobošnicu 6 km sjev. zap. od Lukavca (zap. od Tuzle) i zapalio je, hrvat, straža (26) pobjegla.

Područje 114 div.:

Pred 721 pukom na 9 km j-jugoist. od Bihaća primijećene jake neprijateljske snage sa teškim oružjem (na položajima). Prema izjavama stanovnika neprijatelj na više mjesta posjeo drum za Lspac. Prebacivanje željez. vozovima 114 p. t. bataljona iz Kostajnice i dijelova 114 pion. bataljona iz Bos. Gradiške na prostor Bihać — Bos. Krupa usporeno je uslijed oskudice u željez. vagonima.

Područje 369 div.:

Jaka banda na planini Majevidi³ (sjev. od Tuzle) (izjave stanovnika). Sopstv. potjerni odred 10 km ist. od Teslića odbacio jednu neprij. grupu. Na području 10 km zap.j-zap. od Zvornika vode se (navodno jake) borbe između četnika i komunista.⁴ Neprij. grupa 10 km juž. od Zepča pokušava da se prebaci u pravcu zapada. Dva oklop, željez. voza i potjerni odredi upućeni u akciju.

Područje 373 div.:

Lokalne bande oko Bos. Dubice povlače se ispred naših potjernih odreda. Manje neprijat. grupe nalaze se na prostoru sjev. zap. od Bos. Novog i juž. od Prijedora. Uspješan napad vazduhoplovstva na neprij. sakupljanja 17 km zap. jugozap. od Sanskog Mosta (po izvještaju obavještajaca 150 mrtvih i preko 200 ranjenih) kao i na neprijat. Glavni štab, 22 km jugoist. od Kotor Varoši⁵.

Jaka banda juž. od Travnika⁶: stanje bez promjene.

Naši izviđački dijelovi 8 km jugozap. od Kotor Varoši sudarili se sa jačim neprijateljem (6 mitraljeza); 1 mrtav, 3 ranjena.

Područje SS divizije:

Prema izvještaju ustaša neprij. grupa srednje jačine 20 km istoč. od Konjica ima namjeru da kod Tarčina razori prugu Sarajevo — Mostar. Čajniče je oslobođeno iz neprij. okruženja.

Prostor sjev. od Save:

Kod Mitrovice neprijatelj napao grupu 173 rez. div. 3 lakše ranjena. Kod neprijat. 1 mrtav.

¹ Vidi dok. br. 8.

• Vidi dok. br. 54.

¹ Vidi dok. br. 18.

* Vidi dok. br. 25 i 118.

Područje 187 rez. div.:

Stanje kod neprijatelja uglavnom nepromijenjeno.

Njem. opunom. general u Hrvat.

I a, pov. A. br. 2374/43

Zagreb, 5.VIII.1943

Za tačnost

prepisa:

potpis nečitak

potpukovnik

BR. 131

IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI KOMANDI
DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE O SITUACIJI NA TERITO-
RIJI BOSNE I HERCEGOVINE NA DAN 4 AVGUSTA 1943
' GODINE¹

Povjerljivo

Njemački štab za vezu

pri Komandi 2 ital. armije

Sjedište, 4.VIII.1943

Pov. op. br. 1382/43

KOMANDA 2 ARMIJE

1 OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 13082

Stiglo 4. VIII. 1943 XXI

Komandi 2 ital. armije

Operativno i Obavještajno odjeljenje

Sjedište

Izvještaj o situaciji od 4.VIII.1943

Područje 114 lov. div.: Banda srednje jačine na prostoru za-
padno od Kladuše.²

Područje SS div.: Zeljez. pruga Sarajevo — Mostar u posljed-
nje vrijeme svakodnevno na više mjesta bila preki-
nuta.³ Smetnje su bile u kratkom roku otklonjene.
Namjera: Osloboditi iz okruženja Čajniče. Pokret
na novi prostor prikupljanja Kalinovik — Konjic —
Mostar — Imotski.

¹ Original, neregistrovan. pisan na mašini, na njemačkom jeziku,
nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, k. 17.

² V. Kladuša

³ Vidi dok. br. 25.

Područje 369 div.: Odbijeno je više napada na uporište za obezbjeđenje željez. pruge na otcjeku Visoko — Zepče. Pruga Sarajevo — Brod ponovo predana saobraćaju. Uspješna djelatnost potjernog odreda sjeveroist. od Teslića. Tenkovskim napadom sjeveroist. od Gradca⁴ neprijateljska grupa odbačena na sjever. Južno od Caparda (zap. od Zvornika) domobrani odbacili komunističku grupu na jug preko Drinjače.⁵ Kod neprijatelja 2.VIII. bilo je 44 mrtva.

Područje 373 div.: Jugozapadno od Prijedora jaka neprijateljska banda izvršila više bezuspješnih napada na jedno naše uporište. Velika banda (800), u njoj 1—3 žene, noću uoči 2.VIII., sa prostora sjeverozap. od Kostajnice, prebacila se preko Save na sjever. Glavna želj. pruga je ugrožena. 2 hrvatska brigada potčinjena diviziji.

Albanija — Crna Gora: Ustanički pokret širi se. Kod albanske milicije i policije bilo je novih slučajeva bjekstva iz komande. Italijani razoružali i raspustili 3 albanski puk usljed nepouzdanosti. Pritisak na italijanski garnizon Burreli ne popušta. Napad bandi na Kruju (20 km sjev. od Tirane) i na milicisku kasarnu jugoist. od Drača odbijen.

Bayer
major

⁴ Na karti nije nađeno.
⁵ Vidi dok. br. 54

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJE-
MAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 5 AVGUSTA 1943
GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI
BOSNE¹

Povjerljivo

Ministarstvu oružane sile, Operativno odjeljenje

*Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa
u Hrvat, od 5.VIII.1943*

Vrijeme: Pretežno vedro.

Opšta situacija bez promjene.

Područje 114 diviz.:

Banda srednje jačine prebacuje se iz Petrove Gore na prostor Obljaja (12 km j.-jugozap. od Gline). Neprijatelj drži južnu ivicu Petrove Gore. 114 izviđač, bataljon iz Cazina prebačen u Vaganac, pošto tamo neprijatelj ubira žetvu. Strijeljeno 7 bandita. Navodno jači neprijatelj na prostoru Prijeboja (18 km zap. od Bihaća).

Područje SS div.:

Noću uoči 4.VIII. jaka banda prebacila se preko pruge Sarajevo — Mostar na otkjenu Bradina — Konjic u pravcu sjev. zapada, navodno da bi se sjedinila sa 5 divizijom koja se nalazi na prostoru Fojnica — Kreševo². Pruga na 4 mjesta prekinuta. Ona je do 4.VIII u 20 čas. ponovo dovedena u ispravno stanje. Jak neprijatelj nastupa sa sjevera ka Prozoru. Tamošnja posada ojačana je jednom pion. četom i vodom za zamagljivanje. Most preko Lima zasad obezbjeđuje druga hrvat. četa. Usljed prekida pruge usporeno je prebacivanje trupa sa prostora Sarajeva na južni otkjek.

Područje 369 div.:

Situacija kod neprijatelja uglavnom bez promjene.

Potjerni odredi 10 km ist. od Teslića odbacili 1 bandu u pravcu sjevera. Jake neprijat. snage na prostoru Fojnica — Kreševo — Kiseljak.³

Sopst. gubici: 1 mrtav, 6 ranjenih. *Neprijat. gubici:* 3 izbrojana mrtva.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg br. 6/1—2, k. 27.

² Vidi dok. br. 25 i 118.

³ Vidi dok. br. 118.

Područje 373 div.:

Noću uoči 4.VIII. odbijen napad bande (100)⁴ na Hrvat, uporište 12 km jugozap. od Bos. Novog. 1 mrtav. Jugozap. od Bos. Novog survalo se 1 motor, vozilo. 3 mrtva, 21 ranjen (9 teško). Na prostoru sjev. zap. od Bos. Novog prisilna regrutovanja. 12 km juž. od Jajca oki. voz usljed sabotaže iskočio iz šina. Pojednosti nedostaju.

Njem. opunom. general u Hrvatskoj
Ia, pov. A. br. 2427/43
Zagreb, 5.VIII.1943

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak
potpukovnik

BR. 133

IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI KOMANDI
DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 5 AVGUSTA 1943 GOD.
O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI
BOSANSKE KRAJINE I CENTRALNE BOSNE¹

5.VIII.1943

Povjerljivo

Njemački štab za vezu
pri Komandi 2 ital. armije

Sjedište, 5.VIII.1943

Pov. op. br. 1392/43

KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 13144

Stiglo 5. VIII. 1943/XXI

Komandi 2 ital. armije
Operativno i Obavještajno odjeljenje
Sjedište

Izveštaj o situaciji od 5.VIII.1943

Područje 114 lov. div.: Jugo-jugoist. od Bihaća primijećene su jake neprijateljske posade. Prema izjavama stanovništva na drumu za Lapac postoje zaprečna utvrđenja.

⁴ Odnosi se na jedinice Četvrte NOU divizije.

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, k. 17.

- područje* 369 div.: Banda južno od Zepča nalazi se u prebacivanju preko pruge na zapad.² Dva oklop, voza i potjerni odred stupili u akciju. Sjeverozap. od Lukavca zapaljena željez. stanica. Ist. od Teslića potjerni odred odbacio jednu neprijateljsku grupu.
- Područje* 373 div.: Uspješan napad vazduhoplovstva na komunistički viši štab jugoist. od Kotor Varoši i na neprijateljsko sakupljanje zapadno-jugozap. od Sanskog Mosta. U borbi izviđačkih dijelova sjeverozap. od Kotor Varoši kod neprijatelja 7 mrtvih. Grupe bandi oko Dubice izmiču ispred naših potjernih odjeljenja.
- Područje* SS div.: Čajniče oslobođeno iz okruženja.

Bayer
major

BR. 134

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 6 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Ministarstvu oružane sile — Operativno odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 6.VIII.1943:

Vrijeme: Vedro.

Opšta situacija: Bez promjene.

Područje 114 div.:

Kod Starog Sela (16 km jugozap. od Gline) izvršen prepad na 9 četu 7 hrv. pješ. puka². Poslije angažovanja pojačanja situacija je ponovo popravljena. 2

¹ Odnosi se na jedinice Prve proleterske brigade i Sedme NOU divizije. Vidi dok. br. 2 i 9.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1—24, k. 27.

¹ Pomenuti napad izvršile su jedinice Druge NOU brigade Unske operativne grupe. Vidi tom V, knj. 18, dok. br. 15.

mrtva, 6 ranjenih i 20 nestalih. Kod neprijat. 1 mrtav. Stvar 9 čete ispituje se.

Područje SS div.:

Oko Prozora krstare neprijat. bande koje pljačkaju. Posada iz Prozora morala je biti povučena u Jablanicu pošto je suviše slaba.³ Inače stanje kod neprijatelja bez promjene.

Drumski most kod Karaule (7 km j.-jugozap. od Jablanice) doveden u ispravno stanje.

Područje 369 div.:

Grupe bandi srednje jačine na prostoru 22 km jugoist., 13 j.-jugoist. i 15 km jugozap. od Tuzle. U toku su borbe oko željez. stanice Maglaj i na pruži Zepče — Maglaj.⁴ Raspoloživi oki. vozovi angažovani su u borbi. Bliži podaci nedostaju (prekid tel. linija). Most preko Bosne kod Kaknja (17 km jugoist. od Zenice) 5.VIII. 43 predat saobraćaju.

Područje 373 div.:

Lokalna djelatnost bandi nastavlja se. 4 km sjev. od Prijedora izvršen prepad na odjeljenje za nabavku i prevoz sijena. 3 mrtva, 8 nestalih. Kuće u okolini spaljene za odmazdu. 26 km s.-sjev. ist. od Banje Luke izvršen prepad na policisku komandu; 3 mrtva, 3 ranjena. Preduzete su mjere za odmazdu.

Noću 3/4.VIII. izvršen prepad na 3 bataljon 13 pješ. puka u Gornjem Vakufu.⁵ 3 mrtva, 50 nestalih, među njima jedan komandir čete i ljekar. 1 lov. puk 2 lovač. zdruga stigao na svoj novi rejon obezbjeđenja Rudice — Blatna — Otoka (jugozap. od Bos. Novog).

Njemački opunom. general u Hrvatskoj
I a, pov. A. br. 2600/43

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak
potpukovnik

Zagreb, 6.VIII.1943

³ O akcijama oko Prozora vidi u dok. br. 25.

⁴ Pomenute borbe vodile su jedinice Prve proleterske brigade i Sedme NOU divizije. Vidi dok. br. 2 i 9.

⁵ Napad na Gornji Vakuf, noću 3/4 avgusta, izvršile su jedinice Četvrte NOU brigade Pete divizije i Travnički NOP odred. Opširnije o tome vidi u dok. br. 78, 118 i 182.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 7 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Povjerljivo

Ministr. oružane sile — Operat. odjeljenje

*Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa
u Hrvatskoj od 7.VIII.1943:*

Vrijeme: oblačno, temperatura u padu.

Opšta situacija: bez promjene.

114 lovac, div.:

Jači neprijat. 8 km j.-jugoist. od Bihaća bio se uslijed našeg napada — koji je potpomognut artiljerijom — povukao unazad, ali je poslije povlačenja naših trupa ponovo krenuo u nadiranje za nama. 5 ranjenih.

Uspješne akcije potjernih odreda sjev. od Petrovca. Kod neprijatelja 3 mrtva i neznatan plijen. Ceta 7 brd. puka (sada 11 brd. puka) koja je napadnuta kod Starog Sela bila je upućena u izviđanje od Topuskog na jug.²

Područje SS div.:

Jaka banda prikuplja se u šumi 14 km. sjev. zap. od Konjica sa vjerovatnom namjerom da razori prugu Konjic — Rama. Četnici maršuju ka Goraždu. Oni ugrožavaju porodice dobrovoljaca muslim. divizije (5000) koje žive na ovome području, što se nikako ne može spriječiti.

Područje 369 div.:

Borbe oko Maglaja trajale su do u večernje časove 6. VIII.³ Posada je pojačana. Noć protekla na miru. Smetnji na pruži nije bilo.

Na prostoru 20 km ist. od Tuzle provjereno je prisustvo bande srednje jačine. Inače situacija kod neprijat. bez promjene.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—2, k. 27.

* Vidi dok. br. 134 prim. 2.

³ Vjerovatno se odnosi na jedinice Sedme NOU divizije.

Područje 373 div.:

Djelatnost bande traje i dalje. Odbijen napad neprijat. na Kostajnicu. Noću na 6. VIII. u D. Vakufu 107 domobrana 13 puka udaljili se iz svoje jedinice zajedno sa oružjem. Pojedinsti nedostaju; vjeruje se da se ovdje radi o onim domobranima čije porodice stanuju na području koje je napušteno od naših snaga (Hercegovci).

Četa 373 polj. dop. bataljona naišla je 7 km jugoist. od Kotor Varoši na jače neprijatelj, snage, većinom u njem. uniformama, bila tom prilikom okružena pa ponovo oslobođena. 9 nestalih, 1 ranjen. U borbama posljednjih dana kod neprij. 80—100 mrtvih.

Prema izvještaju obavještajaca, pri napadu iz vazduha 3. VIII. 20 km jugoist. od Kotor Varoši potpuno je razorena banditska bolnica u kojoj se nalazilo 700 lica.⁴

Njem. opunom. general u Hrvatskoj
I a, pov. br. 2646/43
Zagreb, 8. VIII 1943

Za tač. prepisa:
von Brauchitsch
poruč.

* Odnosi se na bolnicu Dvanaeste NOU divizije.

**IZVJEŠTAJ KOMANDE DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE
OD 7 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV
NA TERITORIJI BOSNE¹**

Povjerljivo

**KOMANDA II ARMIJE
OBAVJEŠTAJNO ODJELJENJE**

DNEVNI IZVJEŠTAJ

bld/
Br. 220

V.P. 10, 7 avgust 1943

**Glava I
OPSTI PREGLED SITUACIJE**

**Glava II
AKTIVNOST USTANIKA**

- 7) — Ustanici su zauzeli **G. Vakuf**² (Prozor NM-CZ).
Primjećen je pokret jake partizanske grupe sa sjevera prema Prozoru.
Iz njemačkog vojnog izvora: grupa partizanskih bandi u zoni **Prozor**. Garnizon **Prozor** se povukao uslijed jakog neprijateljskog pritiska³
Vjerovatno IX i XI krajiška brigada (br.? i 610).
- 8) — Ustanici su oštetili želj. stanicu **Dobošnica** (Tuzla UH-FN) i želj. most između **Bos. Petrovog Sela** (TN-FP) i **Maričine** (TR-FP). Prekinut je saobraćaj između **Tuzle** i **Doboja**.—
Vjerovatno ljudstvo II partizanske divizije koja je primjećena u zoni.
- 9) — Partizani u jač'ni od oko 8000 ljudi navodno vrše pokret sa tri kolone iz **Istočne Bosne** sljedećim pravcima: prva

¹ Original, neregistrovan, umnožen na šapirografu, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² U Gornji Vakuf, Koji je bio napušten od neprijatelja, ušla je 9 avgusta Treća krajiška NOU brigada Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 24 i 25.

³ Jedinice Sedme krajiške NOU brigade i Ramski NOP odred likvidirali su posadu njemačke SS divizije kod Gorice i spalili most na Rami, blokiravši na taj način Prozorski garnizon. Posada njemačke SS divizije iz Prozora povukla se u Jablanicu. Vidi dok. br. 25 i 134.

kolona (1 divizija) preko Bitovnje — Kalinovika — Gacka prema Crnoj Gori; druga kolona preko Rogatice — Foče prema Crnoj Gori; treća kolona sa Titom preko Krajine prema Dalmaciji⁴.

Znatan dio srpskih partizana navodno je već prešao Drinu i dostigao Srbiju.—

Formacije grupe »Tito«.—

Glava III

- Sukobi sa ustanicima u zoni jugozapadno od Kotor Varoši (Prnjavor KI-FP); naneseni gubici: 7 mrtvih, pretrpljeni: 1 mrtav, 3 ranjena.
- Hrvatske trupe su ponovo zauzele Grič (Kladanj TR-FG) i Turiju (Tuzla TR-FI), ranije u ustan'čkim rukama.—
- Uspostavljen je želj. saobraćaj između Bradine i Konjica.

BR. 137

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 8 AVGUSTA 1943 GOD. O SITUACIJI NA TERITORIJI CENTRALNE BOSNE I BOSANSKE KRAJINE¹

Povjerljivo

Minist, oružane sile — Operativno odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 8. VIII. 1943:

Vrijeme: oblačno.

Opšta situacija bez promjene.

Područje 114 div.:

Jaka neprijatelj, grupa otišla iz Šamarice u pravcu Petrove Gore. Neprijat. izvršio prepad na kolonu za dotur 3 hrv. brd. brigade. 1 mrtav. 5. VIII. četnička grupa 28 km j. ist. od Bos.

⁴ Vidi dok. br. 25.

Petrovca, zarobila komunistič. komoru od 50 grla natovarenu sa žitom (četnički izveštaj).

Područje SS div.:

Njemačka i hrv. policija napustile Foču uslijed dolaska četnika.

Područje 369 div.:

Situacija kod neprijatelja uglavnom bez promjene. Neprijatelj vrši pritisak na Maglaj pravcem sa istoka. Banditi napali želj. stanicu kod Zeleća² (4 km j. — zap. od Zepča). Tamo se očekuju ponovni napadi.

Područje 373 div.:

Kod Nove Gradiške zbog napada na most 6 km j.-zap. od Bos. Gradiške strijeljano 20 taoca. Vazduhoplovstvo uspješno tuklo 1 bandu (400) kod Šiprage (22 km j.-ist. od Kotor Varoši) koja se nalazila na maršu u pravcu sjevera.

10 pješ. puk i 4 hrv. lovač. brig. produžuju pokret na svoje nove rejone obezbjeđenja. Inače izviđačka djelatnost.

Njemač. opunom. general u Hrvatskoj

1 a, pov. A. br. 2520/43

Zagreb, 8. VIII. 1943

Za tačnost prepisa:

potpis nečitak

potpukovnik

¹ Odnosi se na dijelove Sedme NOU divizije, koja je u to vrijeme bila na ovom sektoru. Vidi dok. br. 2.

**IZVOD IZ IZVJEŠTAJA KOMANDE DRUGE ITALIJANSKE
ARMIJE OD 8 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BOR-
BAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹**

Povjerljivo

8. VIII. 1943

**KOMANDA II ARMIJE
OBAVJEŠTAJNO ODJELJENJE**

V.P. 10, 8 avgust 1943

bld/
Br. 221

Glava I

DNEVNI IZVJEŠTAJ

OPSTI PREGLED SITUACIJE

- 1) — Pritisak ustanika na **G. Vakuf** i **D. Vakuf** (dolina Rame) (vjеровatno ugrožavanje prema dolini **Neretve**).—
- 2) - Koncentracija partizana sjeverozapadno od **Konjica**.—
- 3) - Pritisak II Partizanske divizije na želj. prugu **Brod** — **Sarajevo**.—

Glava II

AKTIVNOST USTANIKA

- 5) — Primijećene su partizanske grupe u zoni sjeverno od **Travnika**.
Ustanici vrše pritisak na **G. i D. Vakuf**.²
Jugoistočno od **Kotor Varoši** borbe protiv jake partizanske bande³ čije je ljudstvo većinom u njemačkoj uniformi.
Vjerovatno formacije grupe »**Tito**«.
- 6) — Primijećene su koncentracije ustanika u zoni južno od **Brčkog** (Tuzla VS-GQ).
Jak partizanski pritisak oko **Bijeljine**.
Majevički odred (br. 723).—

¹ Original, neregistrovan, umnožen na šapirografu, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Vidi dok. br. 24 i 25.

* Odnosi se na jedinice Dvanaeste krajiške NOU brigade. Vidi dok. br. 11.

- 7) — Njemački vojni izvor javlja: borbe duž želj. pruge Žepče — Zenica i za zauzimanje stanice Maglaj⁴ (Derventa SI-FL). Upotrijebljen je oklopni voz.
II Partizanska divizija koja je ranije primjećena u zoni.—
- 8) — Iz istog izvora: jaka banda se prikuplja u šumovitoj oblasti sjeverozapadno od Konjica.
V Partizanska divizija i formacije grupe »Tito« koje su došle iz Trnova.—
- 9) — Isti izvor javlja: četnički pokret u pravcu Goražda (Višegrad ZN-CD).
Vjerovatno ljudstvo koje je doprinijelo blokiranju Cajniča.—
- 10) — Napad ustanika na žandarmerisku stanicu Morović (Vukovar XP-AD).—
Podrinjski odred (br. 720).—

BR. 139

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 9 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

Povjerljivo

Minist, oružane sile, Operativno odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 9. VIII. 1943

Vrijeme: Umjereno oblačno.

Opšta situacija bez promjene. Neprijatelj i dalje jako ugrožava glavnu prugu. Prepadi postaju sve češći.

Područje 114 div.:

Jake neprij. snage na prostoru z.-jugozap. od Slunja. Obezbjedenja na visinskoj kosi sjev. zap. od Drežnik Grada (22 km s.-zap. od Bihaća). U šumi 2 km jugoz. od Drežnik Grada jaka

⁴ Vidi dok. br. 134.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1—37, k. 27.

neprij. sakupljanja (8 haubica). Na prostoru Lapac — Prijeboj neprij. dobio pojačanja, očigledno sa nalogom da obezbijedi drum za vezu sa Likom. 4 km s.-sjev. ist. od Kulen Vakufa neprij. izvršio prepad na municisku kolonu. 5 mrtvih, 4 ranjena, 1 nestao, 21 grlo ubijeno. Gubici neprijat. nisu utvrđeni. 3 hrv. brigada potčinjena 373 div.

Područje SS div.:

Sopstvenim izviđanjem utvrđeno je nepromijenjeno stanje kod neprijat. na prostoru Konjica. Inače nisu dobijeni nikakvi novi izvještaji.

Područje 369 div.:

Neprij. grupe sakupljaju se na prostoru 20 km zap. od Tuzle. Neprijatelj, izviđački dijelovi napreduju sa prostora sjev. ist. od Zavidovića prema Bosni. Stanje kod neprij. na prostoru Busovača — Kiseljak bez promjene. Stab divizije od 9.VIII. u Sarajevu.

Područje 373 div.:

Neprijateljska djelatnost oko Kostajnice. Putnički voz kod Saša (sjev. od Kostajnice) naletio na minu, bliži podaci nedostaju. Jake neprij. snage sa prostora sjev. ist. od Travnika kreću se u pravcu Kotor Varoši, navodno sa ciljem da se prebace u Dalmaciju.² Neprijatelj³ vrši jak pritisak na Kotor Varoš.

Njem. opunomoć. general u Hrvatskoj
I a, pov. br. 2259./43

Za tačnost prepisa
potpis nečitak
potpukov.

² U pravcu Kotor Varoši operisala je Prva proleterska brigada. Vidi dok. br. 19 i 20.

³ Vidi dok. br. 40.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 10 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

Ministarstvo oruž. sile — Operativno odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 10.VIII.1943:

Vrijeme: Vedro.

Opšta situacija: bez promjene.

Područje 114 div.:

Neprijatelj na prostoru Slunja, sjev. zap. i južno od Bihaća dobio ponovo pojačanje, među njima i jednu jaču četničku grupu koja je prebjegla komunistima. Potvrđena je namjera neprijatelja da spriječi ulazak Nijemaca u Liku.² Postavljena su nova zaprečna utvrđenja juž. od Bihaća.

Područje SS div.:

Izvještaj još nije stigao.

Područje 369 div.:

Prema hrv. izvještajima neprijatelj se prebacuje sa prostora Bijeljine u pravcu Zvornika. Ponovo su primijećene neprijat. grupe na prostoru Kiseljak — Prijedor. Dijelovi 369 izviđačkog bataljona 3 km zap. od Fojnice pod borbom odbacili neprijatelja ka zapadu. Usljed pada mraka gubici neprijatelja nisu mogli biti utvrđeni.

9.VIII.43 u 2 časa nad prostorom Travnik — Jajce letjela 2 nepoznata aviona.

Područje 373 div.:

Jake neprijatelj, snage na prostoru j.-ist., juž. i j.-zap. od Kotor Varoši — bez promjene. Od 8.VIII. ujutro neprijatelj posjeo sela neposredno ist. od Klačnice (sjev. ist. od Banje Luke) vjerovatno sa namjerom da se prebaci na Kozaru. 3 četa 373 pion. bataljona stupila u akciju kod Klačnice. Iz 373 pion. bataljona 5 vojnika dezertiralo. Preduzeto izviđanje bande srednje jačine koja se nalazi na obali Save 20 km sjev. ist. od Koštaj-

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1—39, k. 27.

² Pred kapitulaciju Italije 114 njemačka divizija prebačena je u Dalmaciju i jednim dijelom u Liku. Vidi njemačke izvještaje o kretanju 114 lovačke divizije u ovoj knjizi.

nice. Odbijeni slabi neprijat. napadi na uporište južno od Trav-
nika. 29 vojnika sa vodnikom 4 hrv. art. divizona dezertirali,
vjerovatno otišli svojim kućama da bi zaštitili svoje porodice.

Njem. opun. general u Hrvatskoj

I a, pov. A. br. 2668/43

Zagreb 10.VIII.1943

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak
potpukovnik

BR. 141

**IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDE DRUGE
ITALIJANSKE ARMIJE OD 10 AVGUSTA 1943 GOD. O AK-
TIVNOSTI JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HER-
CEGOVINE¹**

Povjerljivo

**KOMANDA II ARMIJE
OBAVJEŠTAJNO ODJELJENJE**

bld/
Br. 223

V. P. 10, 10 avgust 1943

DNEVNI IZVJEŠTAJ

Glava I

KRATAK OPSTI PREGLED SITUACIJE

VI. Armijski korpus

Crna Gora

Hrvatska — neokupirana — > ¹ Situacija nepromijenjena.

- 1) — Sabotaže na dionici pruge **Zagreb — Novska.**
- 2) — Uporno se javlja o prebacivanju partizanskih formacija na čelu sa **Titom** sa **Ozren Planine** u zonu **Jajce — Travnik.**
- 3) — I dalje traje jak pritisak na dijelove pruge **Konjic — Sarajevo i Sarajevo — Dobož.**
- 4) — Njemačko-hrvatske trupe su se evakuisale iz garnizona **Foča** uslijed pritiska četničkih formacija.—

¹ Original, neregistrovan, umnožen na šapirografu, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Glava II

• ... **AKTIVNOST USTANIKA**

VI Armijski korpus

Crna Gora

Hrvatska — neokupirana —) i situacija nepromijenjena.

4) — Prema neprovjerenim vijestima II partizanska divizija i VI brigada (VI Istočnobosanska udarna brigada, br. 700) na čelu sa Titom prebacile su se iz zone Begov Han (Zenica RK-CO), Nemila (QO-EK) u pravcu Koričani (Travnik NH-EO), Sprage² (NK-IG).

Potvrda predhodnih obavještenja u pogledu Titovog pokreta sa 3 partizanske brigade.—

5) — Ustaniци su napali želj. prugu kod Begovog Hana³ zarobivši 37 domobrana. Odbijen je ustanički napad na Vitez (PN-DR).

Oštećena je želj. pruga između stanica Riječica (Derventa SI-FN) i Bradići (SI-FI).

Ljudstvo grupe »Tito«.—

6) — Put između Busovače (Zenica QM-DN) i Kiseljaka (Konjic RQ-CZ) nalazi se u rukama ustanika.⁴

Formacije V partizanske divizije.

7) — Partizani su zauzeli Celić (Tuzla VS-FV). Zarobljeno je 12 žandarma.

Majevički odred (br. 723).—

8) — Jake partizanske grupe u zoni zapadno od želj. pruge Konjic — Bradina⁵ (Konjic RM-CK) ugrožavaju tu prugu. V partizanska divizija.—

9) — Njemački vojni izvor javlja:

— Jaka neprijateljska grupa se povukla sa Šamarice (zapadno od Kostajnice) u pravcu Petrove Gore (zapadno od Topuskog). Napadnuta je hrvatska kolona za snabdijevanje.

Vjerovatno formacije VIII krajiške udarne brigade (br. 607).—

— Avijacija je uspješno napala partizansku bandu koja je nastupala od zone jugoistočno od Kotor Varoši u pravcu sjevera.

Ljudstvo grupe »Tito«.

¹ Odnosi se na Prvu proletersku brigadu. Vidi dok. br. 20.

* Vidi dok. br. 1.

⁴ Vidi dok. br. 118.

• Vidi dok. br. 25.

- Odbijen je napad partizanskih bandi na želj. stanicu neposredno jugozapadno od **Zepča**. Neprijatelj i dalje **vrši** pritisak na **Maglaj**.⁸
Formacije II partizanske divizije.
- Pred pritiskom četnika evakuisan je hrvatsko-njemački garnizon Foča (Sarajevo VQ-BN).
Poznate snage koje su već primijećene u zoni **Čajniče**.
- Komanda **Crne Gore** javlja da su izviđači 118 njemačke divizije dostigli gran'cu **Crne Gore** prema zoni **Cajniče** ne naišavši na četničke snage o kojima je prethodno **bilo** javljeno.
Te snage su se vjerovatno prebacile u zonu Foča.

BR. 142

IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 12 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

12. VIII.1943

Povjerljivo

Njemački štab za vezu
pri Komandi 2 ital. armije

Sjedište, 12.VIII.1943

Pov. op. br. 1448/43

**KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE**

Br. 13587

Stiglo 12. VIII. 1943

Komandi 2 ital. armije

Operativno i Obavještajno odjeljenje

S j e d i š t e

Izveštaj o situaciji od 12.VIII.1943

Hrvatska: Sabotaže bandi i dalje rastu.

Noću 10/11.VIII. oko 500 ustanika napalo aerodrom Sarajevo — Rajlovac.² Aerodromska posada odbila

" Vjerovatno jedinice Sedme NOU divizije.

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta u k. 17.

• Vidi dok. br. 78 i 118.

napad poslije trećeg naleta. Za vrijeme posljednjih noći nad susjednim područjem primijećeno više neprijateljskih aviona koji su bacali oružje i druga sredstva; pretpostavlja se da je to engleska pomoć ustanicima.

Područje 114 lov. div.: Neprijatelj sa šumskog područja jugozap. od linije Bihać — Slunj vrši živo izviđanje u pravcu sjevera i istoka. Kod Vaganca (16 km sjeverozap. od Bihaća) izvršen prepad na kolonu za snabdijevanje. Kod neprijatelja 8 mrtvih. Jedan teretni automobil izgorio.

Područje SS div.: Četnici posjeli Goražde i Foču. Jaka neprijateljska grupa sjeverozap. od Konjica ugrozila prugu Sarajevo — Mostar³. Noćni napad na željeznički most sjev. od Jablanice poslije višgčasovne borbe odbijen. Sjeverozap. od Konjica pod borbom protjerana neprijateljska odjeljenja koja su vršila sabotažu. Noću uoči 10.VIII. transportni voz sa trupama SS div. južno od Stoca uslijed sabotaže iskočio iz šina i tučen vatrom. Jedna šarža artilj. municije eksplodirala. Preduzeto je gonjenje neprijatelja.

Područje 369 div.: Naseljeno mjesto jugozap. od Visokog zauzeto uz otpor neprijatelja. Banditi kod Visokog zapalili dva transportna voza. Pojednosti nedostaju.

Područje 373 div.: Napad na uporište, sjeveroist. od Dervente odbijen. Kod neprijatelja 13 mrtvih. Četnici jugoist. od Banje Luke povlače se ispred komunista, koji pritiskuju sa zapada. Banda srednje jačine primijećena zap. od Sanskog Mosta i južno od Dubice.

Albanija — Crna Gora: Zategnutost između Italijana i Albanaca na području Kosova pooštrila se. Albanska milicija nije se odazvala naređenju Italijana da preda oružje. Bande u srednjoj Albaniji navodno se rasturaju uslijed preranog početka ustanka za oslobođenje zemlje. Očekivale su dolazak njemačkih trupa i hrane i nemaju municije. Italijani sa uspjehom nastavili čišćenje područja BureU. Neprijateljski pritisak na rudnik jugoist. od Burelia popušta. Noću 9/10. VIII. neprijateljski avioni preletjeli iznad Valone i istočne Albanije u pravcu sjevera.

Bayer
major

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA ITALIJANSKE VOJNE MISIJE OD
12 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDI-
NICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Predmet:

Telegram

Datum otpreme: 12 avgusta čas. 20,15

Datum prijema: 12 avgusta čas. 23,10

KOMANDA 2 ARMIJE
: OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 13595

Stiglo 13. avg. 1943/XXI

OD ITALIJANSKE VOJNE MISIJE — Zagreb
VRHOVNOJ KOMANDI
KOMANDI 2 ARMIJE
KR. MINISTRU ITALIJE — Zagreb

Br. 4052 prot.

IZVJEŠTAJ HRVATSKOG GLAVNOG STOŽERA O SITUACIJI
NA DAN 12 AVGUSTA 1943 U 9 ČASOVA

Javljeno o koncentraciji partizana na prostoru Livanjsko Polje (zapadno od Livna), gdje dolazi do pljačke i otimačine namirnica.—

Grupa od oko 1000 partizana napala je iznenada hrvatski aerodrom Rajlovac² (Konjic TL-CQ) zapalivši 5 njemačkih i 12 hrvatskih aviona. Nakon kratke borbe partizani su potisnuti.

Napadi ustanika na Semizovac (Konjic TL-CU) — Podlugove (SR-DE) i željezničku stanicu Busovača (Zenica QM-DN), gdje su oštećena 3 teretna voza, zapaljeno skladište i zarobljeni željezničari.⁸

Rastjerana grupa četnika-pobunjenika kod Vukosavljevića (Sarajevo VQ-CS).

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Pomenuti napad izvela su tri bataljona Prve brigade Pete NOU divizije. Opširnije o tome vidi u dok. br. 78 i 142.

• Akcije su izvele jedinice Prve brigade Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 78.

Napad ustanika na željeznički most 6 km istočno od Rame (Prozor PL-CF).

Kod željezničke stanice Velja Međa (Dubrovnik RK-GS) vojni voz je iskočio iz šina.—

General Re

7 kopija:

- 1 Ekseleciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 144

IZVJEŠTAJ ITALIJANSKOG KONZULATA U SARAJEVU
OD 13 AVGUSTA 1943 GOD. O POLITIČKOJ SITUACIJI
NA TERITORIJI BOSNE I O NAPADU JEDINICA NOV NA
AERODROM U RAJLOVCU¹

13. kolovoza 1943.—

IZVIESCE

VOJNIČKO POLITIČKI DIO:

Savezno sa izvještajem o napadaju partizana na Hrvatski aerodrom u Rajlovcu imamo naknadne detalje:

Izgleda sigurno, da su napadaji bili izvršeni uz sudjelovanje samoga osoblja Zračne Luke. Znade se da su oko 22 sata dne 10. tekućeg mjeseca neki ljudi obučeni u njemačke odore prišli stražarima i tražili ulaz. Pušteni su odmah da uđu. Jedna grupa od oko njih 14 odmah se uputila prema aparatima, koji su bili na široko razmješteni zbog osiguranja od bombardiranja iz zraka. Napadači su bacali na aparate ručne zapaljive bombe, dok je druga grupa napadala na Zračnu Luku sa sjeverne strane. Kroz kratko vrijeme skoro i ne uznemiravani napadači su

¹ Prevod originala, pisan na mašini, izvršen u ustaško-domobranskoj komandi, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/3—8, k. 157. Župska redarstvena oblast u Sarajevu svojim dopisom od 28 septembra 1943 god. uputila je Glavnom ravnateljstvu za javni red i sigurnost u Zagrebu nekoliko ovakvih izvještaja, bez pečata i potpisa, koji potiču od italijanskog Generalnog konzulata u Sarajevu. Vidi dok. br. 5/3—1, k. 157 u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

uništiti 17 zrakoplova, koji su bili raspoređeni na širini od par kilometara. Njih nije nitko smetao sve dok nisu stvar svršili.¹ Obće je mišljenje, da je napadaj na Zračnu Luku jedan od onih događaja, koji razotkrivaju duhovno stanje, koje vlada među hrvatskim i njemačkim častnicima, uslied neprestanog ponižavanja, koje nanose ovi posljednji Hrvatima. Pukovnik Rogulja je jedan od onih častnika, koji je bio protivnik sve većeg miješanja Niemaca u hrvatske poslove i trebao brzo da ode sa istom sudbinom kao i general Lukić.

Hrvatske vlasti iako sa gorčinom morale su izvršiti nalog i napustiti mjesta te poći u Goražde i Sarajevo. Prve reakcije muslimana iz Sarajeva na ta popuštanja prema četnicima su konfuzna. Vođe germanofila ili bolje rečeno pohrvaćeni muslimani nadstoje da tome pridadu malo važnosti, tvrdeći, da i među muslimanima i četnicima imade dodira. Oni koji su iz grupe protu-partizanske dižu krila govoreći da Niemci bacaju muslimane u more i da stoga nije više potrebno ni korisno, da se muslimani uvrštavaju u formacije SS, koje i onako nisu određene za ništa drugo nego da budu hrana za njemačke topove.

Ni prema Hrvatskim vlastima nisu Niemci napravili ljepšu sliku i još se nezna kako će ovo odjeknuti u odgovornim krugovima. Istina je da su i Niemci počeli praviti čitave serije teških političkih pogriješaka koje će na koncu doći do toga, da ozbiljno oneraspoloži sve protiv njihovoj politici zauzimanja Bosne i Hercegovine. Ovo bi bio najbolji čas za naše odgovorne zapovjednike, da izkoriste takva neraspoloženja i da spase naš prestiž na Balkanu. Hoćemo li imati ljudi, koji će to moći razumiti?

Iz svega se gornjega vidi, da je sprega četničko-njemačka utemeljena na jednostavnim trgovačkim poslovima sa nekim političko-lokalnim potezima. Niemci su se pravili kao da su razoružali neke četničke odrede i čak su razglasili, da su ubili Derikonju i druge manje četničke vođe. samo zato, da bi mogli što više poniziti nas Talijane i razrušiti našu četničku organizaciju, koja je njima smetala na Balkanu. Oni su u tome uspjeli zahvaljujući našoj nemarnosti, a željeti je, da se ona više ne ponovi, kada na vladi u Italiji sjede ljudi ne politikanti nego vojnici, koji poznaju svoj posao. Treba apsolutno uspjati oduzeti Niemcima iz ruke četničku inicijativu, koja je b'la za izvjestno vrieme u našim rukama i koja nam je od Niemaca oteta. Čim to Niemci iskoriste koliko to bude u njihovom neposrednom interesu oni će promjeniti politiku prema četnicima,

* Opširnije o napadu na aerodrom u Rajlovcu 10/11 avgusta vidi u dok. br. 78 i 118.

tražeći da zadovolje Muslimane i Hrvate i zbog toga se mi trebamo pokazati sposobni da što bolje iskoristimo pojavu četnika u našu korist i u budućnosti.

Skorašnja mobilizacija rođenih između 1908—1916 godine, podpuno je uzkomešala i izpreturala sve one, koji tim klasama pripadaju. Svi od najvišega do najnižega traže da se spase sa zabušavanjem, sakrivanjem, preporukama, lječničkim pregledima i td. Zna se, da će svi mobilisani biti upućeni u Zemun, gde će i ako budu nesposobni ući u redove SS, ili druge vojne jedinice i biti poslani na rad u Njemačku. To što će morati svi jednako ići na izobrazbu u Njemačku zadaje svima straha. Predviđa se mnoga biegtva nakon što ljudi dobiju uniformu i prime oružje.

BR. 145

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 14 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Povjerljivo

Minist, oružane sile — operativ, odjeljenje

*Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa
u Hrvatskoj od 14.VIII.1943:*

Vrijeme: Vedro.

13.VIII. Češća nadletanja neprijat. aviona. U 12,15 čas. 29 višemotornih aviona letjelo nad Nevesinjem pravcem na istok. U 12,50 čas. oko 60 aviona u tri talasa letjelo nad Brodom sa pravcem na s.-sjev. zap. U 13,00 čas. oko 40 aparata (četvomotornih) nad Dobojem sa pravcem lijeta na sjever. U 14,00 čas ? aparata nad Banja Lukom sa pravcem lijeta na jug. Vrlo je vjerovatno da su to isti avioni o kojima je javljano s više raznih mjesta.

Područje 144 div.:

Opšta situacija bez promjene. Sukobi sa neprij. izviđač- dijelovima 9 i 12 km j-ist. od Bihaća.

Područje SS div..

2 bataljon 1 puka sudario se na 15 km ist. od Prozora sa brojno nadmoćnijim neprijateljem sa teškim oružjem.² Borbe uz podršku vazduhoplovstva još su u toku. Završena je akcija protiv banditskih sela ist. od Stoca. Sela su razorena.

Područje 369 div.:

15-km s. ist. Zenice primijećena banda srednje jačine. Jaka neprij. grupa sa područja Busovače otišla u pravcu Fojnice.

Područje 373 div.:

17 km s.-zap. od Kostajnice vazduhoplov. izvršilo napad na 300 ustanika. 25 km juž. od Banja Luke jača banda prebacila se preko Vrbasa na istok i na području 14 km j-jugozap. od Kotor Varoši potisnula četnike na jug. Na području Kotor Varoši jaeprijat. vrši živahno izviđanje. Poduhvat na prostoru sjev. od Bos. Novog teče po planu. Istoč. od Sunje u 16,00 čas. voz sa praznim vagonima — cisternama uslijed sabotaze iskočio iz šina. 4 Hrvata ozlijeđena. Pruga prekinuta u trajanju od oko 24 časa.

Područje 173 rez. div.:

Lokalne bande kod Iloka (Fruška Gora).

2 hrvat, korpus:

Noću uoči 13.VIII. kasarna u Bijeljini tučena topovskom vatrom (2—3 topa kal. 7,5 cm i 4—5 p. t. topova 3,7 cm) kao i vatrom teških pješad. oruđa. Opkoljene njemač. polic. snage probile se 13.VIII u podne ka Rači. 9 mrtvih, 20 ranjenih. 40—50 domobrana i nekoliko dobrovoljaca ostali su u okruženju.³ Detalji se još ispituju. 2 bataljon 8 hrv. puka kod Rače obrazovao mostobran. Uslijed nedostatka prevoznih sredstava tenkovi još nisu prebačeni. Pontonska skela biće gotova vjerovatno 14.VIII. u podne.

Njem. opunom. general u Hrvatskoj
I a, pov.br. 2897/43
Zagreb, 14.VIII.1943

Za tačnost prepisa: ¹
potpis nečitak
potpukovnik

^a Odnosi se na jedinice Prve proleterske divizije. Vidi dok. br. 25 i 50.

* Vidi dok. br. 34.

**IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI KOMANDI
DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 14 AVGUSTA 1943
GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BO-
SANSKE KRAJINE I HERCEGOVINE¹**

Povjerljivo

Njemački štab za vezu
pri Komandi 2 ital. armije
Pov. op. br. 1464/43

Sjedište, 14.VIII.1943
KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Komandi 2 ital. armije
Operativno i obavještajno odjeljenje
Sjedište

Br. 13725
Stiglo 14. VIII. 1943

Izveštaj o situaciji od 14.VIII.1943

Hrvatska: Vrijeme oblačno. 12.VIII. uveče JU 52 sa komandantom vazduhoplovstva Hrvatske srušio se kod Siska. General-major Chamier-Glisziuski, 4 oficira, 6 podoficira i vojnika poginuli. Uzrok nesrećnog slučaja nepoznat. Jaka djelatnost bandi na području 114 lov. div. Jak neprijatelj na visovima jugozap. od linije Kulen Vakuf — Bihać nalazi se još u iščekivanju, nastavlja sa izvidanjem ka sjeveroistoku.²

Područje SS div.: Neprijatelj u okolini Prozora odbačen na zapad. Grad u našim rukama. Razoren most jugoist. od Prozora ponovo doveden u ispravno stanje. Noću uoči 12.VIII. napadnuto pet željezničkih mostova između Jablanice i Konjica dijelom uz podršku artiljerije. Poslije višečasovne borbe i uz sadejstvo oklopnog voza napadi odbijeni. Manje štete na pruži otklonjene.

Područje 369 pješ. div.: Nije bilo naročitih događaja.

Područje 373 pješ. div.: Ponovo je potvrđeno da su neprijateljske snage oko Kotor Varoši dobile pojačanje. Zapadno od Prijedora izvršen prepad na željezničku

¹ Original, neregistrovan. pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, k. 17.

² Vidi dok. br. 84.

patrolu. Jače neprijateljske snage na prostoru ist. od Bos. Krupe navodno imaju namjeru da se prebace u pravcu Knina. Poduhvat Bos. Novi teče po planu.⁸
Albanija — *Crna Gora*: Napad na ital. motoriz. kolonu kod Agryrokastrona⁴ odbijen. U borbi oko Berata kod neprijatelja '80 mrtvih.

Bayer
major

BR. 147

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA ITALIJANSKE VOJNE MISIJE OD
14 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI JEDINICA NOV
NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Predmet:

Telegram

V. P. 10 14/8/43 — XXI čas. 24

KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 13739

Stiglo 15. avg. 1943/XXI

OD ITAL. VOJNE MISIJE — Zagreb
VRHOVNOJ KOMANDI
KOMANDI 2 ARMIJE
KR. MINISTRU ITALIJE — Zagreb

Br. 4092

IZVJEŠTAJ HRVATSKOG GLAVNOG STOŽERA O SITUACIJI
NA DAN 14 AVGUSTA 1943 U 9 ČASOVA

— Željeznička pruga prekinuta na tri mjesta i uništena 2
mosta između Vinac (Jajce XT-EH) i Babinog Sela (Travnik
IH-DV).

³ Misli se na akciju jedinica 373 leg. divizije na prostoru sjev. od
Bosanskog Novog sa ciljem ubiranja žetve.

* Dinokastra

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku,
nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

— Odbijeni napadi ustanika na Sujicu (Livno XH-CQ) L prozor.

— Njemačka jedinica upućena kao pojačanje morala se povući zbog jakog pritiska neprijatelja.

— Javljen o koncentraciji oko 4000 partizana² sa artiljerijom i teškim oružjem na prostori Brezovo Polje (Bijeljina i ZN-GD), Brodac (XT-GO), Modran (XL-FT). Nastavljaju se I borbe na prostoru Bijeljine.

— Prilikom napada na željezničku stanicu Podlugovi (Konjic SR-DE), o čemu je javljeno u depeši 4052 od 12 o. mj.,³ ustanici su oštetili 9 lokomotiva i 13 vagona.

— Javljen o partizanskim formacijama na prostoru Senonica (Konjic QK-CK), Zahum (Prozor QH-CK).

Odbijen napad ustanika na željezničku stanicu Ostrožac (Konjic QK-CD). Naneseni gubici: 15 mrtvih, 10 ranjenih; pretrpljeni: 1 mrtav, 9 ranjenih, 4 nestala. Zaplijenjeno nešto oružja.

Ustanici su napali⁴ 5 željezničkih mostova između Konjica i Rame (Prozor PL-CF). Napad odbijen. Naneseni osjetni gubici; pretrpljeni: 2 mrtva i 2 ranjena.

— U noći uoči 13 o. mj. 64 neprijateljska aviona dolazeći s juga usmjerila su se prema Budimpešti. Iznad Mađarske podijelili su se na 2 grupe, jedna je bombardovala fabriku aviona u Bečkom Novom Mjestu, a druga grupa se vratila nadletjevši prostor jugozapadno od Zagreba.

General Re

7 kopija:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Zam. nač. štaba
- 2 Oper, odjelj.
- 1 Odjelj. za vezu
- 1 Obav. odjelj.

¹ Vidi dok. br. 54.

² Vidi dok. br. 143

⁴ Vidi dok. br. 25.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMACKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 15 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Povjerljivo

Minist, oružane sile, Opej*ativno odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 15.VIII.1943:

Vrijeme: vedro.

Područje 114 div.:

Neprijat. na prostoru zap. od Vaganca i Drežnik Grada. Noću od 13 na 14.VIII. dobio dalja pojačanja i vršio živahno izviđanje ka istoku. Banda srednje jačine sa istoč. ivice Vaganca odbačena za napad. Sopstveni gubici: 4 mrtva, 8 ranjenih, 2 nestala. 9 konja ubijeno i nekoliko ranjeno. Neprij. gubici nisu utvrđeni. Naši izviđač, dijelovi primijetili jake neprijat. snage na utvrđenim položajima 6 km j-zap. od Kulen Vakufa.

Područje SS div.:

2 bataljon 1 puka uz podršku vazduhoplovstva 15 km ist. od Prozora odbacio neprijatelj, gr^upu na sjever. Neprijatelj vrši i dalje pritisak na Prozor. Prema izjavama izbjeglica jedna neprij. grupa (1500) u pokretu sa prostora j-zap. od Stoca pravcem ka Bileći

Područje 369 div.:

Banda srednje jačine utvrđuje se na položaju 12 km ist. od Zavidovića. Na prostoru 11 km j-jugoist. od Kiseljaka jače neprij. snage, navodno sa namjerom da ometaju saobraćaj na pruzi Sarajevo — Mostar². Oklopni voz kod Tarčina stupio u skciju.

Područje 373 div.:

Neprijat. na prostoru zap. od Kotor Varoši dobija pojačanja. Vjerovatno će napasti Kotor Varoš. Jaka banda na prostoru 20

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—24, k. 27.

² Vidi dok. br. 118.

³ Jedinice Dvanaeste NOU divizije Prve proleterske brigade dejstvovala su na sektoru Kotor Varoš — Prnjavor — Teslić. Vidi dok. br. 20.

km ist. od Jajca u pokretu na jug. Prisilna regrutovanja na prostoru 19 km j-ist. od Bos. Krupe. Jaka banda na šumskom području 15 km s-ist. od Klačnice (sjev. ist. od Banje Luke). U toku je akcija na prostoru sjev. od Bos. Novog u cilju ubiranja žetve.

2 hrv. korpus:

Situacija u gradu Bijeljini nepoznata. Sa Hrvat, dijelovima nema radio-veze. Oko 100 stanovnika iz Janje prebjeglo preko Drine u Srbiju i nalaze se u Lješnici (14 km j-ist. od Bijeljine). U jutarnjim časovima neprijatelj krenuo u napad na mostobran Raču.⁴ Glavnina 3 lov. brig. prikupljena u Rači. Posljednji dijelovi još se transportuju vozom ka Kuzminu. Hrvat, milicija u Teočaku (25 km s-sjev. zap. od Zvornika) okružena od strane komunista.⁵ Snabdijeva se avionima.

Njem. opun. general u Hrvatskoj
I a, pov. A. br. 2949/43
Zagreb, 16.VIII.1943

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak
potpukovnik

BR. 149

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA KOMANDE DRUGE ITALIJANSKE ARMIIJE O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE U VREMENU OD 1 DO 15 AVGUSTA 1943 GODINE¹

OPSTI PREGLED PETNAESTODNEVNE SITUACIJE

Br. 15

Pogranične oblasti

— Pooštrenje partizanske djelatnosti u cijeloj neokupiranoj Hrvatskoj protiv željezničkog saobraćaja (pruge koje se granaju od Sarajeva, linija Zagreb — Beograd, dio pruge Koprivnica — Križevci itd.). Hrvatski garnizon napustio Ključ.

¹ Vidi dok. br. 54.

• Vidi dok. br. 54.

¹ Original, neregistrovan, umnožen na šapirografu, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Sirenje prema zapadu i jugozapadu partizanskih snaga koje su se nalazile u Centralnoj i Istočnoj Bosni. Pritisak partizana na garnizone u gornjoj dolini Vrbasa. Zauzimanje Cajniča, Goražda i Foče od strane jakih četničkih snaga.

— Ponovno oživljavanje partizanskog pokreta u Crnoj Gori.

Južna zona — (VI arm. korpus)

— Potvrđeno je prisustvo nekoliko jakih partizanskih grupa na obalskom pojasu, od kojih se jedna navodno prebacila od močvara južno od donje Neretve na poluostrvo Pelješac, gdje su otpočele akcije čišćenja.

Partizani su izvršili više sabotaza izazvavši na pruzi Dubrovnik — Metković iskliznuće jednog njemačkog voza.

Hercegovinu su ponovo ozbiljno ugrozile jake partizanske snage koje, došavši sjeverno od gornjeg toka Neretve, vrše jak pritisak na prugu Sarajevo — Mostar, duž koje su već izvršena rušenja, i na kojoj je zapaljena stanica u Lisičićima- (8 km zap., sjev. zap. od Konjica).

Jake ustaničke formacije koje dolaze sa Devetak planine,* prešavši Jahorinu planinu i zauzevši Trnovo (17.5 km sjev. od Kalinovika), prebacile su se u zonu Konjic, povezujući se sa 5 partizanskom divizijom koja se koncentrisala na Bitovnji Planini.

Skoro jednovremeno, partizanske snage koje vjerovatno pripadaju 10 diviziji, došavši iz zone juž. od Travnika, zauzele su, možda u sadejstvu sa jedinicama 5 divizije, mjesta G. Vakuf i Prozor,¹ proširivši se zatim prema zoni Sujica — Tomislavgrad. Ovih posljednjih dana njemačke trupe su ponovo zauzele Prozor, na koji protivnik opet vrši jak pritisak.

IV) — Pogranične oblasti

A) — Hrvatska — neokupirana —

— U Zapadnoj Bosni hrvatski garnizon u Ključu bio je prinuđen da uslijed sve jačeg protivničkog pritiska napusti mjesto®.

¹ Podatak se odnosi na jedinice Prve proleterske divizije i Desete hercegovačke NOU brigade. Vidi dok. br. 15 i 25.

* Odnosi se na pokret treće i Sedme krajiške brigade Prve proleterske NOU divizije u Bosansku Krajinu. Opširnije o tome vidi u dok. br. 25.

¹ Vidi dok. br. 118 i 120.

¹ Ključ su zauzele jedinice Četvrte NOU divizije. Opširnije o tome vidi u dok. br. 13 i 26.

Pored toga javlja se o napadima partizana na kolone za snabdijevanje, izviđačke odrede i hrvatske garnizone u cijeloj zoni.

— U Centralnoj i Istočnoj Bosni situacija koja se svuda pogoršala karakteriše se prije svega aktivnim učešćem nekih četničkih formacija u ustaničkom pokretu i snažnim preduziroanjem ofanzive od strane ovdje razmještenih partizanskih snaga. Ove posljednje, završivši svoje preuređenje, raširile su se prema zap. i jugozap., napavši sve želj. pruge koje se granaju od Sarajeva, na kojima su izazvale jake prekide i uništile vozove, mostove, stanice i željezničke magacine.⁶

Javlja se:

— Jezgro partizanskih snaga koje su bile već razmještene u Centralnoj i Istočnoj Bosni, povrativši se u dolinu Bosne, napalo je na više mjesta željezničku prugu Sarajevo — Brod (koja je sada pod jakim pritiskom), produživši jednim dijelom (3 brigade 23 divizije?) pod komandom, izgleda, samog Tita, prema zoni Kotor Varoš, gdje se vrše mnogobrojne koncentracije ustanika.⁷

I željeznička pruga Lašva — Travnik je pod pritiskom nepoznatih partizanskih formacija.⁸

— U gornjem toku Vrbasa jake partizanske snage (jedinice 10 divizije a možda i 5 divizije) izvršile su jak pritisak na garnizone u Jajcu, D. Vakufu, Bugojnu, G. Vakufu i Prozoru.⁹

— Jedna grupa od više brigada,¹⁰ spomenuta u prethodnom izvještaju da se koncentriše na Devetak planini, osvojivši Praču, na pruži Sarajevo — Višegrad, nastavila je, kao što je ranije rečeno, prema jugozapadu povezujući se sa 5 divizijom, koja je vjerovatno učestvovala u napadu na aerodrom Rajlovac (5 km zap. od Sarajeva), gdje je bilo zapaljeno 17 aviona (5 njemačkih i 12 hrvatskih).¹¹

° U prvoj polovini avgusta akcije na razne objekte, postrojenja, željezničke pruge i puteve koji gravitiraju ka Sarajevu vršile su jedinice Prve proleterske, Pete i Sedme NOU divizije. Vidi dok. br. 9, 10, 24, 25 i 118.

¹ Na području Kotor Varoši u to vrijeme nalazile su se jedinice Dvanaeste NOU divizije i Banjalučki NOP odred. Vidi dok. br. 11, 63 i 68.

* Akcije na pomenutoj pruži vršile su jedinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 78.

" O napadima na pomenute gradove vidi u dok. br. 24, 25, 50, 59, 61, 118 i 120.

¹⁰ Vidi prim. br. 3 ovog dokumenta.

¹¹ Napad na Rajlovački aerodrom izvele su jedinice Prve brigade Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 78.

— U predjelu između rijeka Save — Drine — Spreče i Bosne, savladavši hrvatski garnizon u Gradačcu (32 km zap. od Brčkog), koji se, kako izgleda, predao bez borbe, partizani su žestoko napali snagama koje se cijene na tri brigade garnizon u Bijeljini;¹² poslije oštih borbi garnizon je uspio da odbije protivnika kome je upočetku pošlo za rukom da zauzme mjesto.

— Zona do gornjeg toka Drine postala je pozornica važnih operacija četničkih snaga (od kojih jedan dio vjerovatno pripada Mileševskom korpusu, koji se nalazi u Sandžaku) koje su zauzele Čajniče, Goražde, Foču i Dobro Polje; ta su mjesta napustile njemačko-hrvatske trupe koje su ih posjedale.

I na Motajici je primijećeno preduzimanje aktivnosti protiv hrvatskih garnizona od strane Forkapinih¹³ četničkih formacija.

— U cijeloj zoni sjeverno od Save znatno se pojačala aktivnost ustanika protiv željezničkih pruga, očigledno prema planu koji je unaprijed pripremio partizanski Vrhovni štab, slično onome što se događa u Bosni.

Partizanski pritisak koji se ispoljio u napadima na stanice, vozove i mjesta za obezbjeđenje pruge, a naročito u mnogobrojnim sabotazama praćenim najčešće iskakanjem vozova iz šina, bio je naročito jak na željezničkim prugama Zagreb — Kutina — Daruvar, Koprivnica — Križevci i Virovitica — Našice.

U Sremu su jake partizanske formacije uspjele da savladaju hrvatske garnizone u Bankovcima (17 km juž.-jug. istoč. od Novog Sada) i u Vrbanji (34 km sjev. zap. od Bijeljine).

" Vidi dok. br. 54.

" Nikola Forkapa, komandant Motajičkog četničkog odreda

**IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJE-
MAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 17 AVGUSTA 1943
GOD. O AKTIVNOSTI JEDINICA NOV NA TERITORIJI
BOSNE I HERCEGOVINE¹**

Povjerljivo

Ministarstvu oružane sile, Operativno odjeljenje

*Izvod iz dnevnog izvještaja komand. njem. trupa u Hrvat.
od 17.8.1943*

Vrijeme: vedro.

Neprijatelj na prostoru Slunj — zap. Bihać — zap. Kulen Vakuf, vjerovatno još više ojačan, postaje već znatno aktivniji.

Područje 114 div.:

Sve jača neprijat. djelatnost na prostoru Kulen Vakufa uperena je dijelom protivu našeg dotura. Prema četničkom izvještaju na prostoru ist. — jugoistoč. od Kulen Vakufa — Drvai' nalazi se jak neprijatelj, izgleda da je došao iz jugoistoč. pravca. Na drumu neposredno sjev. ist. od Kulen Vakufa banda srednje jačine izvršila prepad na kolonu za snabdijevanje; 7 mrtvih, 9 ranjenih. Od konja 40 ubijeno, 3 ranjena, 21 nestao. Odmah upućena potjerna odjeljenja nisu više došla u dodir sa neprijateljem.

Neprijatelj na području V. Kladuše prebacuje se na jug. Prednji dijelovi utvrđeni su 5 km sjev. zap. od Cazina.

Područje SS div.:

Vazduhoplovstvo napalo neprijatelja na visovima sjev. od Prozora. Situacija kod neprijatelja zap. od Bileće bez promjene. Ojačani 5 izviđački bataljon stupio je u akciju u sadejstvu sa Italijanima. Ojačana 1 četa 1 bataljona 5 puka prebačena je u Planu u cilju zaštite boka.

Područje 369 div.:

Jak neprijatelj primijećen je 18 km ist. od Zavidovića. Neprijatelj sa prostora j-jugoist. od Kiseljaka povukao se vjerovatno na zapad a na dosadašnjem prostoru ostavio samo slabe zaštitnice.

U 15.30 čas. avion He 111 sa njemač. oznakama bacio je iznad aerodroma Rajlovac letke sa neprijateljskom sadržinom.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1—45, k. 28.

Područje 373 div.:

Lokalna djelatnost bandi sjev. zap. od Kostajnice. Stanje kod Kotor Varoši bez promjene. Izviđački tenk pogođen je zrnom iz p. t. puške.

2 hrvat, korpus:

Neprijatelj se sakuplja na prostoru 17 km sjev. ist. od Doboja. Pruga Brod — Doboj ugrožena je u većoj mjeri. Noću uoči 16.8. odbijen je ponovni napad komunista na mostobran Rača. 3 lovač. brigada 16.8. krenula sa prostora Rače pravcem ka Bijeljini.

69 rez. korpus:

U Sremu nije bilo naročitih događaja.

Zapaljena je fabrika konoplje 10 km sjev. od Đakova i još 7 kuća. Više stanovnika nasilno je odvedeno u šumu. Bliži podaci nedostaju (smetnje na telef. linijama).

Njem. opunomoć. general u Hrvat.
I a, pov. A. br. 3069/43
Zagreb, 18.8 1943

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak
potpukovnik

**IZVOD IZ IZVJEŠTAJA KOMANDE DRUGE ITALIJANSKE
ARMIJE OD 17 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI JE-
DINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹**

Povjerljivo

**KOMANDA II ARMIJE
OBAVJEŠTAJNO ODJELJENJE**

bld/
Br. 230

V. P. 10, 17 avgust 1943

DNEVNI IZVJEŠTAJ

**Glava I
OPSTI PREGLED SITUACIJE**

Glava II

AKTIVNOST USTANIKA

- 4) — Iz hrvatskog vojnog izvora: partizanske koncentracije u zonama **Bugojno** i **Travnik**. Javlja se o pritisku partizana na **Prozor**.
Vjerovatno: u zoni **Bugojno** i **Prozor** formacija X divizije, a u zoni **Travnik** poznate formacije »Tito«.—

VI Armijski korpus

- Primijećene su partizanske snage u zoni jugozapadno od **Bileće**.—
— Iz hrvatskog vojnog izvora: prema provjerenim vijestima, grupa od 500 partizana iz zone jugozapadno od **Soca**³ (Nevesinje RK-AF) nalazi se u pokretu prema **Bileći**.— (Trebinje UH-GQ).

Ljudstvo X hercegovačke brigade (br. 750) i I—II Dalmatinske brigade (br. 400—401).—

- 5) — Ustanička koncentracija 15 km sjeveroistočno od **Zenice**.
— Iz njemačkog vojnog izvora: jaka banda se povlači iz zone istočno od **Jajca** prema jugu.

Formacije grupe »Tito«.—

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

* Stoca (Stolac)

- 7) — Iz hrvatskog vojnog izvora: primijećeno je premještanje partizanske grupe iz zone Busovača (Zenica QM-DN) prema Fojnici³ (Konjic QO-CZ).
 Provjeriti. — Vjerovatno ljudstvo III Partizanske divizije ili formacije grupe »Tito¹.
- 8) Partizani su zauzeli Janju⁴ (Bijeljina XR-FR).
 — Ugrožen je hrvatski garnizon Teočak" (Bijeljina ZR-FP).
 — Odbijen je napad na mostobran kod Bos. Rače⁶ (Sabac IH-GQ).
 — Uslijed prekida komunikacije nedostaju vijesti o Bijeljini⁷.—
 Majevički odred (br. 723) i formacije koje su već primijećene u zoni Bijeljina (4 brig.?).
- 9) — Između želj. stanica Putinci (Obrenovac RK-CK) i Golubinci (RQ-GZ) teretni voz udario na minu. Nije bilo štete.
 Podunavski odred (br. 344).—

* Na pomenutom sektoru nalazile su se jedinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 33.

* Janju je zauzela Prva brigada Šesnaeste NOU divizije. Opširnije o tome vidi u dok. br. 54.

* Vidi dok. br. 54.

" O napadu na Bosansku Raču vidi u dok. br. 54.

⁷ Napad na Bijeljину vršile su jedinice Šesnaeste NOU divizije. Vidi dok. br. 54.

**IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI KOMANDI
DRUGE ITALIJANSKE ARMIIJE OD 17 AVGUSTA 1943
GOD. O POKRETIMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA TE-
RITORIJI ZAPADNE BOSNE¹**

17.VIII.1943

Povjerljivo

Njemački štab za vezu
pri Komandi 2 ital. armije

Sjedište, 17.VIII.1943

KOMANDA 2 ARMIIJE

Pov. op. br. 1496/43

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 138^u

KOMANDI 2 ITAL. ARMIIJE

Stiglo 17. VIII. 1943

Operativno i Obavještajno odjeljenje
Sjedište

Izveštaj o sitalaciji od 17.VIII.1943

Područje SS div.: Banda u pokretu sa sjeverozap. stigla na prostor Bileće.²

Područje 369 pješ. div.: Prema Hrvat, izvještajima jaka banda na prostoru 20 km sjeverozap. od Travnika — kod nje 7 engleskih oficira — navodno 15.VIII. odmarševala preko Ključa za Knin. Odbijen napad četnika na stražu željez. obezbjeđenja jugozap. od Višegrada.

Područje 373 div.: Neprijateljski pritisak na Kotor Varoš traje i dalje. Banda srednje jačine tukla vatrom motorizovano izviđačko odjeljenje na drumu Kotor Varoš — Zelenac.³ Lokalne bande utvrđene sjeverozap. od Bos. Novog i jugozap. od Bos. Gradiške.

Područje 114 lov. div.: U borbi kod Vaganca neprijatelj imao 16 mrtvih. Poslije odlaska Hrvat, jedinica iz Vel. Kladuše komunisti istu ponovo zauzeli.

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, k. 17.

² Odnosi se na jedinice Desete hercegovačke NOU brigade koje su u to vrijeme djelovale u Hercegovini. Vidi dok. br. 16.

³ Čelinac. Napad na pomenuto motorizovano izviđačko odjeljenje izvršile su jedinice Dvanaeste krajiške NOU brigade Dvanaeste divizije, vidi dok. br. 39.

Albanija — Crna Gora: Italijani vodili uspješnu borbu protivu bande srednje jačine sjeveroist. od Tepelene-a i Lješa. Noću od 14. na 15.VIII. više neprijateljskih aviona letjelo nad istočnom Albanijom i Valonom.

Zastupa ađutanta
v. Peteffy
konjički kapetan

BR. 153

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 18 AVGUSTA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU MRKONJIĆ GRADA OD STRANE JEDINICA NOV I SITUACIJI NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Povjerljivo

Minist, oružane sile — Operativno odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 18.8.43.

Vrijeme: vedro.

114 lovac, div.: Stanje bez promjene. Naši mitraljezi gađali 1 našeg oficira i 1 kaplara kada su obilazili položaje. Ofic. mrtav, a kaplar teško ranjen. Istraga je još u toku.

SS divizije: 5 izviđački bataljon u nastupanju od Ljubinja na istok još nije došao u dodir sa neprijateljem. Stanje kod Prozora bez promjene. 2 četa 2 brd. lov. puka 17.8. avionima prebačena u Gruđu (25 km j-ist. od Dubrovnika) radi obezbjeđenja tamošnjeg aerodroma. Željeznički most kod Jablanice i Aleksin Hana 17.8. predati su saobraćaju.

369 div.: Prema hrv. izvještaju na prostoru Travnika ima 1500 komunista.² 1 zagrebački konjički puk za vrijeme

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1—48, k. 28.

² Na pomenutom prostoru u to vrijeme nalazile su se jedinice Prve proleterske i Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 50, 51 i 118.

prevoza željez. od Jajca za Travnik morao je bor-
bom da se probije kroz D. Vakuf. Noću 17.8. odbijen
je napad bande srednje jačine na Busovaču. Ja^a
banda izvršila prepad na 1 divizion 369 art. puka
koji se nalazio na maršu j. ist. od Busovače.³ Izvi-
đački batalj. sa tenkovima intervenisao je i protje-
rao napadače. 6 mrtvih, 13 ranjenih i 40 konja ubi-
jeno. Kod neprijatelja 30 mrtvih.

II hrvat, korpus: Na prostoru 21 km j-ist. od Dervente naše
trupe spriječile su bandu srednje jačine da se pre-
baci preko Bosne na zapad. Prvi dijelovi 3 lovač.
brigade 16.8. oko 21 čas stigli u Bijeljinu. Neprija-
telj je blagovremeno otstupio ka jugu i zapadu. Kod
neprijatelja 19 mrtvih, 20 zarobljenih. U Bijeljini
su spaljene držav. zgrade i kasama.

373 div.: Lokalna djelatnost bandi traje i dalje. Kod Bos. No-
vog teretni voz juž. od Sunje naletio na minu, ne-
znatna šteta; 18.8. pruga je ponovo proradila. Prema
hrv. izvještaju komunisti su posjeli Mrkonjić Grad.⁴
Civilna nadležstva napustila su Jajce.

Njem. opunomoć. general u Hrvatskoj
I a, 8 e 17 pov. br. 3133/43
18.8.1943

* O napadu na Busovaču i borbama u njenoj okolini vidi u dok.
br. 78 i 118.

' U Mrkonjić Grad ušle su jedinice Šeste krajiške NOU brigade
Četvrte NOU divizije.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 19 AVGUSTA 1943 GOD. O BORBAMA I AKCIJAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Ministarstvu oružane sile, Operativno odjeljenje
*Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa
u Hrvatskoj od 19.8. 1943:*

Vrijeme: Vedro.

Jake neprijat. grupe vrše sve češće, dobro pripremljene prepade na uporišta, uz jednovremeni prekid onih pruga koje bi mogle koristiti trupe upućene za deblokadu okruženih dijelova. Pooštrava se situacija na prostoru Bihać — Petrovac.

114 div.:

Jače neprijat. snage (2 brigade) primiču se sa sjev. zap. ka Cazinu i Bihaću.² Jedna brigada nastupa juž. od Petrovca preko Drvara ka sjev. zap. Neprijatelj je izvršio napad na jedan telef. vod juž. od Bos. Krupce, sem toga on vrši pljačku i prisilna regrutovanja sjev. zap. od Bos. Petrovca.

•SS *div.:*

Završena je akcija na prostoru Stolac — Ljubinje — Bileća. Bandu smo razbili, a drugih događaja nije bilo. 19.8. u 2,45 čas. 1 višemotorni avion preletio je na većoj visini iznad Mostara.

369 pješ. div.:

Očekuje se dalji porast aktivnosti na prostoru Travnik — Busovača. Neprijatelj vjerovatno namjerava da napadne Travnik. Raščišćen je drum Kiseljak — Busovača, na kome je bilo više prepreka. Neprijat. • je izvršio vatreni prepad na 2 putnička automobila 15 km sjev. ist. od Sarajeva. Situacija oko Sarajeva se zaoštrava. Odbijen je napad na želj. stanicu Jošanica (12 km s.-zap. od Sarajeva). Izviđački avioni utvrdili su 12 km zap. od Fojnice neprijateljske platnene znake na zemlji (kvadrat, pravougaonik,

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—6, k. 28.

² Vjerovatno se odnosi na jedinice Šeste NOU divizije. Vidi dok. br. 84.

strjelica ka sjeveru), vjerovatno mjesta za bacanje hrane i drugih potreba od strane neprij. aviona. Po odlasku komunista, četnici su posjeli prostor luk Drine — Vlasenica — Srebrenica. Oni vrše mobilizaciju stanovništva, a naoružavaju se iz Srbije. Na prostoru Višegrad — Foča aktivnost četnika takođe je u porastu.

JI *hrvatski korpus*: Predao je komandu nad područjem sjev. od Save 187 odnosno 173 rez. diviziji.

Posljednjih dana neprijat. se pojačao na prostoru sjev. ist. od Doboja. Željez. pruga je ugrožena. Hrvat, borbena grupa u napadu od Doboja i Kotorškog na sjev. istok i istok naišla je na jači neprijat. otpor. Banda srednje jačine zauzela je Puračić (16 km zap. od Tuzle) i privremeno ga posjela.³ Milicijska posada pobjegla je bez većeg otpora.

373 *div.*:

General Aldrijan 18.8 primio komandu. Bande oko Kotor Varoši stalno vrše akcije, one se sve više skupljaju na području sjev. ist. od Bos. Krupe i sjev. zap. od Ljubije.

Noću uoči 19.8., poslije kraće vatrene borbe, i kako izgleda poslije neznatnog otpora (posada 1 hrv. čete), neprijatelj je zauzeo uporište Blagaj,⁴ zarobio 50 Hrvata i zaplijenio 3 laka minobacača i 3 laka mitraljeza; jednovremeno on je prekinuo željez. saobraćaj da bi spriječio dolazak pojačanja. Neprijatelj, napad na uporište Ljubiju nije uspio. Između Prijedora i Sanskog Mosta neprijatelj je postavio 4 mine i izvršio pripreme za zasjedu. On je tukao vatrom naše odjeljenje za pronalaženje i demontiranje mina.

Neprijatelj je 17.8. izvršio jedan a 18.8 dva napada na 2 pionirsku četu 373 pion. bataljona, koja se nalazila na maršu od Bos. Gradiške za Dubicu. 1 mrtav, 1 ranjen. U Dubici uhapšeno 10 taoca.

Noću uoči 19.8. 1 podcif. i 35 vojnika 384 puka (Hrvati) dezertirali su k neprijatelju. Sa sobom su odnijeli 2 laka mitraljeza, 5 mašin. pištolja i 1 laki minobacač. Odmah upućena potjera za njima dosad bez rezultata.

Njemački opunom, general u Hrvatskoj
I a, pov. br. 3204/43
Zagreb. 19.8.1943

¹ Vidi dok. br. 44.

* Vidi dok. br. 100.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA KOMANDE ŠESTOG ARMIJSKOG
KORPUSA OD 19 AVGUSTA 1943 GOD. O ODNOSU NIJE-
MACA I ITALIJANA PREMA ČETNICIMA U HERCEGOVINI¹

Povjerljivo kopija br. 11
Komanda VI armijskog korpusa
Štab — Obavještajno odjeljenje

Br. 11260/1 prot. V. P. 39, 19 avgust 1943

— IZVJEŠTAJ BR. 835 —

Vrhovnoj komandi S. I. M. V. P. 41 (kopija br. 1—2)
Načelniku Obavještajnog odjeljenja voj. V.P.9 (kopija br. 3—4)
Komandi grupe armija istok V. P. 76 (kopija br. 5—6)
— Obavještajno odjeljenje
— Operativno odjeljenje
Centru S. I. M. V. P. 22 (kopija br. 7)
Komandi 2 armije V. P. 10 (kopija br. 8—9)
— Obavještajno odjeljenje
— Odjeljenje za civilne poslove
Ekselenciji guverneru Crne Gore V. P. 151 (kopija br. 17)
Ekselenciji komandantu XIV arm. korp. V. P. 14 (kopija br. 18)
Ekselenciji komandantu XVIII arm. kor. V.P.118 (kopija br. 19)
Vojno-pomorskom komandantu Dalmacije Split (kopija br. 20)
Komandantu sektora Dubrovnik V. P. 32 (kopija br. 21)
Komandantu sektora Metković V. P. 91 (kopija br. 22)
Komandantu artiljerije VI arm. korp. Sjedište (kopija br. 23)
Komandantu inženjerije VI arm. korp. Sjedište (kopija br. 24)
Komandantu kr. karab. VI arm. korp. Sjedište (kopija br. 25)

IV dio

RAZNO

2 zona

Trebinje

- a) — Veza izvještaj br. 831, str. 3:
Oduzimanje oružja četnicima 13 t. m. u manastir Duži
(Dubr. SR-FV) uznemirilo je četničko javno mnjenje.

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Poručnik Milojević se vratio svojoj kući u Parojšku Njivu (isto TI-FX); sada se u manastirskoj zgradi ne nalazi niko; izgleda ipak da dobar dio ljudi nije napustio zonu već su se razišli po obližnjim selima.

Sami razboritiji četnički vođi muče se da progutaju »gorak zalogaj«, jer nisu očekivali tako odlučnu akciju od strane naših vlasti, mada priznaju zakonitost italijanskog postupka.

- b) — Izgleda da se Santić Ljubo, brat poznatog novinara i četničkog vođe Šantića Milana, bavi sada u Trebinju organizacijom četničke omladine.

Njemačka okupaciona zona

Stolac (Nev. RH-AF) — Bileća (Treb. TR-CQ)

- a) — Do sada su susreti između njemačkih komandi i četničkih vođa dali neke rezultate samo u zoni Stolac: Nijemci su odobrili stvaranje jedne formacije od 200 naoružanih četnika, dok izgleda da nije ugovoreno niti snabdijevanje hranom niti municijom.

Izgleda da je njemačka komanda u Bileći pozvala majora Bačovića na razgovor, kako bi proučila mogućnost da organizuje antikomunističke formacije u zonama BUeća i Gacko.

Bačović je delegirao kap. Kureša,² koji je opet poslao svog delegata da se javi umjesto njega.

Tom prilikom četnici su bili pozvani na iskrenu saradnju sa njemačkim oruž. snagama koje bi im garantovale ličnu bezbjednost i koje bi u isto vrijeme odobrile četnicima da ostanu naoružani u zoni pod njihovom upravom.

- b) — Njemački oficiri će izgleda dovesti u Bileću četničke pretstavnike da bi ih ubijedili da se oslobode svakog straha i da sarađuju sa Nijemcima.

Komandant
General Sandro Piazzoni

Za tačnost prepisa
pukovnik načelnik štaba
(Carlo Cigliana)
(M.P.) Cigliana

² Miloš Kureš, četnički komandant u Hercegovini

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 20 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

Povjerljivo

11 . i' < m

Ministarstvu oružane sile — Operativno odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 20.8.1943:

Vrijeme: vedro.

Područje 114 lov. div.:

Ispred naših jakih izviđačkih dijelova sjev. od Cazina neprijatelj je otstupio na sjever (5 km sjev. od Cazina). Jake neprijat. snage nalaze se na području sjev. i zap. od Kulen Vakufa. Neprijatelj je tukao vatrom putnički automobil na putu Vrtoče — Kulen Vakuf te je tom prilikom poginuo potpukov. Enzenhofer (komandant 661 art. puka).

Prilikom prepada na telefon, vod (vidi dnevni izvještaj od 19.²) 4 mrtva, 3 ranjena i 20 nestalih; teretni automobil izgorio, a neprijatelju palo u ruke 2 laka mitraljeza i nekoliko pušaka. Komandant 383 puka ranjen je u borbi.

19.8. u 14 čas. 1 nepoznati avion letio je iznad Vrtoča.

Područje SS div.:

Izvještaj još nije stigao.

Područje 369 div.:

Banda srednje jačine na prostoru 4 km zap. od Zenice.

Noću uoči 19.8. odbijen je napad na Turbe³ zap. od Travnika. Kod neprijatelja 37 mrtvih.

II hrvat, korpus:

Hrvatski bataljon sjev. od Doboja naišao na jakog neprijatelja. Na području jugozap. od Modriče 1 jača

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—40, k. 28.

² Vidi dok. br. 154.

³ Napad su vjerovatno izvršile jedinice Treće krajiške NOU brigade. Vidi dok. br. 51.

komun. grupa nalazi se u prikupljanju, druge neprijat. grupe primijećene su zap. i sjev. zap. od Teslića, zatim 14 km j-ist. od Prnjavora. 3 lovač. brigada iz Bijeljine otišla je pravcem za Brčko, ona je u 18 čas. sa prvim dijelovima stigla 15 km sjev. zap. od Bijeljine.

373 div.:

Bande na prostoru oko Kotor Varoši neprekidno su u akciji. Vazduhoplovstvo je uspješno tuklo neprijat. mitraljeska gnijezda.

Njem. opun. general u Hrvatskoj
I a, pov. br. 3266/43
Zagreb, 28.8.1943

Za tačnost:
potpis nečitak
potpukov.

BR. 157

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA KOMANDE ITALIJANSKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 20 AVGUSTA 1943 GOD. O SITUACIJI U HERCEGOVINI I O REZULTATIMA PREGOVORA S DELEGATOM ČETNIČKE VRHOVNE KOMANDE¹

Povjerljivo

kopija br. 11

«* *

KOMANDA VI ARMIJSKOG KORPUSA
Štab — Obavještajno odjeljenje

Br. 11280/1 prot.

V. P. 39, 20 avgust 1943

IZVJEŠTAJ BR. 836

Načelniku Obavještajnog odjelj. vojske V.P.9 (kopijabr. 3—4)
Vrhovnoj komandi S. I. M.² V. P. 41 (kopija br. 1—2)
Komandi grupe armija istok V. P. 76 (kopija br. 5—6)
— Obavještajno odjeljenje
— Operativno odjeljenje

¹ Original, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

* Servizio informazioni militare (Vojna obavještajna služba)

Centru S. I. M. V. P. 22 (kopija br. 7)
 Komandi 2 armije V. P. 10 (kopija br. 8—9)
 — Obavještajno odjeljenje
 — Odjeljenje za civilne poslove
 Ekselenciji guverneru Crne Gore V. P. 151 (kopija br. 17)
 Ekselenciji komandantu XIV arm. korp. V. P. 14 (kopija br. 18)
 Ekselenciji komandantu XVIII arm. kor. V.P.118 (kopija br. 19)
 Vojno-pomorskom komandantu Dalmacije *Split* (kopija br. 20)
 Komandantu sektora Dubrovnik V. P. 32 (kopija br. 21)
 Komandantu sektora Metković V. P. 91 (kopija br. 22)
 Komandantu artiljerije VI arm. korp. *Sjedište* (kopija br. 23)
 Komandantu inženjerije VI arm. korp. *Sjedište* (kopija br. 24)
 Komandantu kr. karab. VI arm. korp. *Sjedište* (kopija br. 25)

III Dio

OPERATIVNA DJELATNOST

2 zona

Sektor Dubrovnik

Dubrovnik

Prilikom patroliranja izvršenih noću uoči 19 t. m. duž obalskog pojasa od Trstena (Dubr. RK-FV) do Cilipa (isto TI-FL) nije nađeno ništa novo.

Zavala (Dubr. RK-GO)

Operacija »Gamma«

Stanje kod operišućih kolona uveče 19 t. m.:

- njemački bataljon iz Bileće, od Korita (Treb. TN-GQ) vraća se u Bileću na raspoloženje svojoj komandi divizije;
- njemački bataljon iz Stoca nastavio je 19 t. m. marš ka Šćenici (Dubr. TL-GM), radi povratka u Stolac (Nev. RH-AF) preko Ljubinja (Dubr. RQ-GU);
- II/55-og stigao je u blizinu Neum Kule (Dubr. SP-GQ). III/55-og i hrvatski bataljon stigli su u blizinu Bijoci (isto SR-GO) nakon prepada na Krtinje (isto SR-GQ), ne naišavši na otpor.
- I i II/94-og počeli su ujutro pokret radi povratka u svoje sjedište.

Sektor Metković

Metković

Na dan 19 t. m. izvršena su:

- patroliranja u zoni jugoistočno od Bilog Vira (Mostar OL-AB) od strane jedinica 111/94-og;
- patroliranja sa dnevnim i noćnim zasjedama duž pruge;

- izviđački prepadi jedinica I/93-eg od Gradca (Mostar IH-AI) do Padaca (Mak. XI-AI) i od Zaostroga (isto XT-AL) do Sela (isto XV-AI).
Nema novosti.

IV Dio
RAZNO

2 zona

Dubrovnik

- a) — Komanda ustaške omladine u Dubrovniku istakla je proglas kojim prinudava svu omladinu oba pola, bez razlike na vjeru i narodnost, od 7 do 21 godine starosti, da se upiše u ustašku omladinu.

Oni koji se ne budu odazvali tome pozivu, neće moći da pohađaju škole, ili bilo na koji način da koriste državne ustanove.

- b) — Poslije podne 17 t. m. buknuo je požar u šumi u zoni između Komolca (Dubr. SL-FT) i Bosanske (isto SI-FR) koji je, kako izgleda, prouzrokovan varnicom iz lokomotive koja tuda prolazi.

Požar, koji je dostigao velike razmjere, ugašen je ujutro 18 t. m.

- c) — Ujutro 19 t. m. pojavila su se druga dva požara u šumovitoj zoni između S. Stefana (Dubr. FQ-FT) i 14 kilometra na pruži Dubrovnik — Hum, vjerovatno prouzrokovani na isti način, prolaskom lokomotive.

Prvi je odmah ugašen, dok su se, što se tiče drugog, još uveče 19 t. m. vršili radovi na njegovom lokal-zovanju.

- d) — Na dan 16 t. m. stigao je iz Opatije u Dubrovnik vojvoda Dobrosav Jevđević,³ gdje se je nalazio još od juna mjeseca, upućen od strane ove komande u vezi sa stvorenom situacijom, nastalom poslije poznate njemačke akcije od 6 maja t. g.⁴: došao je radi započinjanja pregovora sa našim vojnim vlastima i sa četničkim vođama, radi postizanja sporazuma, ako je moguće.

U jednom razgovoru vođenom 17 t. m. sa Ekselencijom komandantom VI arm. korp., Jevđević je dao sljedeće izjave i prijedloge:

— produženje rata, produženje koje četnici nisu očekivali, nadajući se da će, poslije promjene režima u Italiji,

* Delegat četničke Vrhovne komande

* Vidi dok. br. 164, kao i tom IV, knj. 13, dok. br. 213, 214 i 228.

odmah nastupiti naš slom, zahtijeva uređenje i razjašnjenje postojećih odnosa između italijanskih i četničkih snaga;

— bilo bi zgodno da se sklopi neka vrsta pakta o nenapadanju tako da više nikada ne dođe do neprijateljstva prema Italijanima, takođe-i u slučaju savezničkog iskrcavanja u našoj zoni;

— istina je da je Draža Mihailović izdao naređenja protiv Italijana. Ali ova naređenja nije izvršio niti pukovnik Stanišić u Crnoj Gori (1), niti pukovnik Aćimović u Lici (2), niti Santoni (3), niti pop Đujić na Dinari (4), niti Novak u Sloveniji (5), niti će ga izvršiti oni u Hercegovini;

— naoružane četničke formacije u jačini od oko 1600 ljudi otići će iz zone koju kontrolišu italijanske trupe sjeverno od demarkacione linije VI arm. korp.—

Osim toga Jevđević je izvijestio da su započeli *razgovori između četnika* i Nijemaca za uređenje njihovih odnosa.

Tekst sporazuma koji će, svakako prije sporazuma, Jevđević podnijeti nama na odobrenje bio bi sljedeći:

— četnici garantuju sigurnost puteva, pruga, itd., u četničkoj zoni koju kontrolišu Nijemci;

— u slučaju savezničkog iskrcavanja, četnici će ostati neutralni i uzdržaće se svakog neprijateljskog akta prema njemačkim trupama;

— ako eventualno iskrcavanje Saveznika uspije, Jevđević ne odgovara za stav koji bi zauzeli četnici, koji bi se našli u zoni zauzetoj od strane Anglo-Amerikanaca.

Gledište da se prema italijanskim trupama u svakom slučaju mora održati prijateljski stav, izgleda da nailazi na podršku kod naroda.

Gore navedene prijedloge i izjave odobrio je potpuno major Bačović Petar, odgovorni vojni starješina (6), prilikom susreta sa Jevđevićem 18 t. m. u Trebinju.

- (1) — *Stanišić Bajo*, bivši pukovnik jugoslovenske vojske, komandant crnogorskih četnika nacionalista bjelaša iz sreзова Nikšić — Danilovgrad i Podgorica;
- (2) — *Aćimović Mladen*, potpuk. bivše jugoslovenske vojske, radi na političkom upravljanju i komandovanju četničkog pokreta u predjelima Dinare i Centralne Bosne. On je Mihailovićev povjerljiv čovjek. Umjeren i uravnotežen čovjek;
- (3) — *Santoni Ivan* (pseudonim za Bjelajca Slavka), generalštabni major bivše jugoslovenske vojske, komandant

četničkih formacija na sektoru V arm. korp., povoljno gleda na saradnju četnika i italijanskih komandi;

Đujić Momčilo, pop iz Strmice (Knin), (odrekao se zvanično svešteničkog poziva zimi 1943), komandant četničkih "formacija na Dineri;

- (5) - *Novak Karlo*, generalštabni major bivše jugoslovenske vojske, komandant ilegalnih četničkih formacija u Sloveniji;
- (6) - *Bačević Petar* (ili Bačović), major bivše jugoslovenske vojske, komandant hercegovačkih četničkih formacija. Najodaniji sljedbenik Mihailovićev. Jakog ličnog upliva na bosansko-hercegovačko stanovništvo.

Trebinje

Ujutro 18 t. m. stigao je iz Dubrovnika u Trebinje poslanik Jevđević. Dosta srpskog življa dočekalo je svoga vođu manifestujući svoje oduševljenje.

Poslije kraćeg boravka Jevđević je otišao u Grab (Treb. TR-FP) u pratnji kapetana Vidačića i advokata Perovića. Uveče se vratio u Dubrovnik.

Njemačka okupaciona zona

Čapljina (Mostar ON-AI)

- a) — Neprovjereni pouzdani izvor javlja da u Čapljini kruži glas da između ustaša i Nijemaca izbijaju nesporazumi jer su ovi, izlazeći u susret željama većine stanovništva, odlučili da dovedu na vlast dr. Mačeka umjesto Ante Pavelića.
Dr. Maček bi trebalo da je već u Berlinu.
- b) — Pouzdan hrvatski izvor i još jedan muslimanski, oba neprovjerena, izvještavaju da je organizacija Gestapo-a u Mostaru pojačana posljednjih dana Nijemcima oba pola, koji su došli iz Sarajeva. Drugi agenti su regrutovani među Hrvatima u Mostaru i Sarajevu koji poznaju italijanski jezik.
- c) — Prema izvještaju jednog njemačkog vojnika, moral njemačkih trupa u Čapljini je prilično nizak. Vojnici iz garnizona, naročito rodnom Sloveni i oni iz Banata, ne slažu se mnogo uzajamno. Svi se žale da je obrok nedovoljan i slab.
- d) — Još jedan njemački vojnik koji je iz Sarajeva stigao u Čapljinu izvijestio je da je noću uoči 13 t. m. bombardovan aerodrom kod Sarajeva od strane Anglo-Amerikanaca. Šteta je velika, oboren je jedan četvoromotorac. Te

noći sve planine bile su osvijetljene vatrama koje su vjerovatno služile za pravac neprijateljskim avionima.

Komandant
General Sandro Piazzoni

Za tačnost prepisa
pukovnik načelnik štaba
(Carlo Cigliana)
Cigliana

(M. P.)

BR. 158

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 21 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Povjerljivo

Ministarstvu oružane sile, Operativno odjeljenje

*Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa
u Hrvatskoj
od 21.8.1943:*

Vrijeme: vedro i toplo.

Opšta situacija bez promjene.

Područje 114 lovač. div.:

Djelatnost neprijat. izviđačkih dijelova traje i dalje.
Sopstveno izviđanje se nastavlja.

Područje SS div.:

Dvije veće neprijateljske grupe prebacuju se sa područja Gacko — Nevesinje ka sjeveroistoku na područje Neretve, sjeverno od Gacka.²
Pojedini neprijat. avioni letjeli su pravcem Bileća — Nevesinje — dolina Neretve juž. od Mostara.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1—4, k. 28.

² Odnosi se na jedinice Desete hercegovačke NOU brigade.

Područje 369 div.:

Neprijatelj zapad, od Zenice otišao prema jugu i prema sjeveru. Busovača je i dalje ugrožena. Sa prostora Kreševa neprijatelj je otišao u pravcu Prozora. Potjerni odredi zauzeli su Kreševo uz otpor slabih neprijat. zaštitnica.

19.8. u 11,30 čas. i 20.8. u 2,30 čas. po jedan neprijat. avion letio nad Sarajevom.

II hrvat, korpus:

Usljed koncentričnog nastupanja hrvat, trupa na prostoru s-ist. od Doboja neprijatelj je blagovremeno izmakao prema istoku. Situacija kod Teslića bez promjene.

3. lovač. brigada sa 1/2 čete 202 tenkov. bataljona stigla je na područje Brčkog, ostavivši 1 bataljon u Bijeljini.

Pojedinosti još nisu poznate.

373 dimzija:

Sopstveni izviđački dijelovi na prostoru juž. i j.-ist. od Kotor Varoši naišli su na neprijatelja koji se sa više mitraljeza utvrdio na položaju. U sadejstvu sa »štukama« oni su nanijeli neprijatelju veće gubitke. Sopstveni gubici: 1 mrtav i 3 ranjena. Prema izvještaju obavještajca 1 jaka i dobro naoružana neprijat. grupa (1500), sa tovarnim grlima, nastupa Sa prostora 20 km zap. od Sanskog Mosta pravcem ka Ljubiji te u velikoj mjeri ugrožava rudnike. 35 ljudi iz 3 batalj. 383 puka i 10 ljudi iz 3 bataljona 384 puka sa oružjem pobjegli su iz komande. Upućene potjere dosad bez rezultata.

Izvještaj o pokretima trupa:

II hrvat, korpus: 3 lovač. brigada nastupa u pravcu Brčkog.

Njem. opim. general u Hrvatskoj
Ia, pov. br. 3334/43
Zagreb, 22.8.1943

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak
potpukovnik

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 22 AVGUSTA 1943 GOD. O SITUACIJI NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Povjerljivo

Ministarstvu oružane sile — Operativ, odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 22.8.1943:

Vrijeme: Vedro i toplo.

Na području 114 lov. diviz.: situacija se svakim danom pooštrava. Oko garnizona Kulen Vakuf, Petrovac i Vrtoče nalazi se svuda neprijatelj. Saobraćaj moguć samo uz jaku pratnju. Za dolazak 373 div. potrebno je da je potpomogne 114 lov. div. Muslimani dezertiraju naročito iz 373 divizije. 21.8. iz nje je pobjegao 21 vojnik, a za 12 se sumnja da su u bjekstvu. Neprijatelj je posjeo cio prostor Jajce — Bugojno, koji smo mi napustili. Napadima sa nadmoćnim snagama on pokušava da proširi svoje područje.

Područje 114 div.: Neprijatelj se na prostoru Cazina i dalje pojačava. Spriječeno je njegovo prodiranje sjev. zap. od Vaganca ka sjev. istoku. Njegovi gubici iznose 6 mrtvih. Oko Bos. Petrovca i jugoist. od Vrtoča neprijat. vrši prisilna regrutovanja. Jugoist. od Vrtoča komun. su odbacili četnička obezbjeđenja, ali su naše trupe neprijatelja ponovo potisnule unazad. Gubici neprijatelja: 3 mrtva i 1 zarobljen.

Područje SS div.: Ispred napada konjič. eskadrona zap. od Gacka 1 neprijat. grupa otstupila je na jug, da bi se južno od Gacka prebacila u Crnu Goru." Zaplijenjeno je jedno neprijatelj, slagalište hrane. Naši bacači rastjerali su neprijat. na visovima sjev. od Prozora. 1/2 SS tenkov. čete upućena je kao pojačanje u Prozor. Prema izvještaju dostavljača u predjelu Zadvar-

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—11, k. 28.

² Odnosi se na jedinice Desete hercegovačke NOU brigade, koje su u to vrijeme dejstvovala na pomenutom području.

ja (ist. od Omiša) vode se borbe između Hrvata i komunističara. 20.8. višemotorni avioni letjeli su u 23,40 čas. iznad Ljubuškog, u 1 čas iznad Mostara i u 3 časa iznad Nevesinja.

Područje 369 div.: Počev od jutarnjih časova 22.8, neprijatelj napada Travnik.³ Podrobniji izvještaj još nedostaje.

11 hrvatski korpus: Jake neprijatelj, snage mobilisu se na prostoru sjev. zap. od Teslica.⁴

3 lov. brigada stigla je u Brčko bez dodira sa neprijateljem. Hrvati i četnici vode međusobnu borbu 16 km s-sjev. zap. od Tuzle. Neprijatelj se prikuplja na prostoru 20 km zap. od Tuzle.

Još 600 četnika iz Srbije prešlo je Drinu 28 km j-jugoist. od Zvornika.

Područje 373 div.: Sve češći lokalni neprijateljski prepadi.

Bjekstva iz komande nastavljaju se. Izvršen je vatretni prepad na komandanta izviđač, bataljona. Poginuo je 1 njemač. motociklista.⁵ Kod neprijatelja 2 mrtva. Izvršena su dva prepada u sela juž. od Bos. Gradiške, vjerovatno iz osвете prema stanovništvu koje je prijatelj, raspoloženo prema Nijemcima. 15 km j.-zap. od Banje Luke jače komun. snage (pet brigada) vršile su jača izviđanja prema sjeveru i sjeveroistoku. 21.8. iz 383 puka 21 Hrvat je ponovo pobjegao iz komande. Pohvatani su svi muslimani — 2 podoficira i 10 vojnika — koji su bili pobjegli iz komande, navodno zbog političkih trzavica između Njemačke i Turske.

Njemački opun. general u Hrvatskoj,
I a, pov. br. 3367/43
Zagreb, 23.8.1943

Za tačnost prepisa:
von Brauchitch
poručnik

" Vidi dok. br. 59 i 71.

* Vidi dok. br. 115.

' Akciju su izvele jedinice Podgrmečkog NOP odreda.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 23 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV OKO BANJA LUKE, TUZLE, TRAVNIKA I DERVENTE¹

Povjerljivo

Ministarstvu oružane sile — Operativno odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 23.8.1943:

Vrijeme: Umjereno oblačno.

Neprijatelj sa svojim izviđačkim dijelovima dopire već do samih periferija većih garnizona (Zagreb, Banja Luka, Sarajevo, Brod itd.). Ovog momenta neposredno su ugroženi Banja Luka, Tuzla, Travnik i Derventa.

Područje 114 lovač. divizije: Pred frontom divizije neprijatelj sa jačim snagama zatvara drumove koji vode ka sjeveru i jugu. Prema izvještaju četnika 3 neprijat. tenka nalaze se j.-jugoist. od Kulen Vakufa. Na prostoru Bos. Petrovca nep. vrši prisilna regrutovanja i ometa snabdijevanje.

Područje SS div.: Neprijateljska grupa jugozapadno od Gacka, gonjena od konj. eskadrona, otstupila je dalje na istok. Stanje kod Prozora bez promjene. 21.8. u 20 čas. nad Nevesinjem letjelo više nepoznatih aviona. 22.8. u 10 čas. 1 neprij. avion sa sjev. zap. preletio iznad Mostara.

Područje 369 div.: Mala banda bezuspješno napala uporište Brezu (7 km s.-ist. od Visokog). 19.8. 340 domobrana prepustili, bez borbe, banditima Turbe (zap. od Travnika). 20.8. pak dijelovi 1 bataljona 369 puka ponovo su ga zauzeli. 125 domobrana je dezertiralo. Odbijen je neprijat. napad na Travnik. Na prostoru Travnika ima pet brigada.² 600 četnika iz Srbije

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1—14, k. 28.

² U to vrijeme na pomenutom prostoru nalazile su se jedinice Prve i Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 50, 51 i 118.

stiglo je u mjesto Obadi (6 km s.-ist. od Srebrenice) i vrše pljačku nad muslimanima.

II hrvat, korpus: Veća komunistička grupa sa prostora juž. od Prnjavora prebacila se na sjev. istok. Jak neprijatelj sa prostora sjev. ist. od Prnjavora napao je hrv. obezbjeđenja 10 km ist. od Dervente,³ oprezno napreduje dalje ka istoku i ugrožava u jačoj mjeri Derventu i željez. prugu Doboj — Brod. Neprijatelj je zauzeo uporište Površnicu, 9 km i.-sjev. ist. od Tuzle. 3-ći divizion 369 art. puka prilikom čišćenja na prostoru juž. od Tuzle imao je 1 mrtvog, 3 ranjena i 27 nestalih (Hrvata). Napadnuto je Petrovo Selo (j.ist. od Gračanice), ali bez uspjeha. Pruga je dignuta u vazduh na dva mjesta.

Područje 373 div.: Jake neprijat. snage⁴ na prostoru j.-zap. od Banje Luke sa prednjim dijelovima približile su se do na 10 km j.-zap. ivici Banje Luke. Uporište Kola odbilo je napade. Situacija oko Kotor Varoši bez promjene. Lokalni prepadi sjev. ist. od Kostajnice.

Njem. opunomoćeni general u Hrvatskoj
I a, 8 e 17. pov. br. 3442

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak
major

³ Napad su izvele jedinice Pete kozarske brigade Dvanaeste NOU divizije. Opširnije o ovome vidi u dok. br. 115.

⁴ Vidi dok. br. 104.

**IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI KOMANDI
DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 23 AVGUSTA 1943 GOD.
O SITUACIJI NA TERITORIJI ZAPADNE BOSNE I HER-
CEGOVINE¹**

23.VIII.1943

Povjerljivo

Njemački štab za vezu
pri Komandi 2 ital. armije

Sjedište, 23.VIII.1943

Pov. op. br. 1536/43

**KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE**

Br. 14280

Komandi 2 ital. armije

Stiglo 23. VIII. 1943

Operativno i Obavještajno odjeljenje

Sjedište

Izveštaj o situaciji od 23.VIII.1943

Hrvatska: Znatno intenzivnija djelatnost.

Područje SS div.: Neprijateljska grupa zapadno od Gacka povlači se, uslijed našeg pritiska, u pravcu jugoistoka. Zaplijenjen jedan magacin hrane. Razbijena jaka neprijateljska grupa sjeverno od Prozora.

Područje 369 pješ. divizije: Jak neprijateljski napad na Travnik.² Naše trupe evakuisale područje Jajce — Bugojno, odmah poslije toga neprijatelj ga posjeo.

Područje 373 pješ. divizije: Jače neprijateljske snage (5 komunističkih brigada) sa sektora jugozapadno od Banje Luke prebacuju se postepeno na sjever.³

Područje 114 lov. div.: Situacija se dalje pogoršala. Bande⁴ opkolile garnizone Bos. Petrovac, Kulen Vakuf, Vrtoče. Snabdijevanje je moguće samo sa jakom pratnjom. Jugoistočno od Vrtoča komunisti odbacili četnike, prilikom naše intervencije komunisti imali 4 mrtva.

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, k. 17.

² Vidi dok. br. 71.

³ Vidi dok. br. 69.

⁴ Odnosi se na jedinice Četvrte NOU divizije. Vidi dok. br. 69.

Prisilno regrutovanje na prostoru Bos. Petrovac i Bos. Krupe. Pojačanja bandi na sektoru Cazin.
Prostor sjeverno od Save: Kod Indije talijanski transportni voz naišao na minu. 30 ranjenih.

Bayer
major

BR. 162

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 24 AVGUSTA 1943 GOD. O SITUACIJI NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Povjerljivo

Ministarstvu oružane sile, Operativno odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 24.8.1943:

Vrijeme: Pretežno vedro.

114. lovač. div.: Banda srednje jačine razbila je hrvat. žand. stanicu 9 km sjev.-sjev. zap. od Bihaća. 1 mrtav, 2 zarobljena i 3 nestala. Stanična zgrada je izgorjela a mjesto opljačkano. Potjerni odredi upućeni su u akciju protiv neprijatelja koji je ponovo primijećen 6 km sjev.-sjev. zap. od Vaganca. Prema izvještaju četnika jače neprijat. snage (6 brigada) sa tenkovima i artiljerijom stigle su iz Like na prostor Drvara, navodno sa namjerom da prodru na prostor Bos. Petrovca.²

SS div.: Neprijat. grupa jugoist. od Gacka, gonjena i dalje od konjič. eskadrona, otstupila je u sjev. ist. pravcu ka crnogorskoj granici.

Potjerni odred sjev. zap. od Prozora razbio je bandu srednje jačine i nanio joj veće gubitke. Neprijatelj je zauzeo Zadvarje (ist. od Omiša). Hrvatska posada navodno se povukla u Omiš.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1—7, k. 28.

² Vjerovatno se odnosi na jedinice Šeste NOU divizije, koje su u to vrijeme već dejstvovala na teritoriji Bosne. Vidi dok. br. 84.

369 div.: Neprijatelj vrši stalno jak pritisak na položaje oko Travnika. Protivnapadom odbijen je, zasad, neprijateljski napad na Turbe.³ Prema izjavama stanovnika 150 omladinaca iz Visokog otišlo je k banditima, pošto im je pretstojao poziv u domobransku vojsku. Četnici su pojačali svoje akcije na području Istočne Bosne.

Druge grupe, zasad izmješane sa komunistima, prebacile su se jugoist. od Zvornika i 20 km s.-sjev. zap. od Višegrada na zapadnu obalu Drine.

II hrvatski korpus: Situacija kod Dervente bez promjene'. Odbačen je neprijateljski napad na hrvatsko uporište 5 km jugozap. od Dervente; napad je trajao više časova. U borbi su angažovani 3 bataljon 6 puka sjeverozap., a 2 bataljon istog puka zapadno od Dervente. Kod 2 bataljona dosad 20 ljudi nestalo sa oružjem. 23.8. popodne, i pored angažovanja oklopnog voza, bande su južno od Dervente posjele žel. prugu Sarajevo — Brod. 24.8. neprijatelj je ponovo protjeran, pruga nije razorena. Preduzete su mjere da se dovuku pojačanja i to II jurišni bataljon sa 1/2 tenkovske čete iz Broda i ojačani 3 bataljon 4 pješ. puka iz Doboja.

Neprijatelj se sa prostora Brčkog prebacio na Majevicu. Pri zauzimanju hrvatskog uporišta Površnica, 9 km ist. sjev. ist. od Tuzle, od strane komunista (dnevni izvještaj od 23.8.) nestalo je ukupno 77 domobrana.

373 div.: Jače neprijateljske snage na prostoru juž. i jugozap. od Banje Luke sa prednjim dijelovima dostižu već do periferije grada.⁴ Protiv istih stalno su angažovani jaki sopstveni izviđački i potjerni odredi. Jedan hrvatski potjerni odred juž. od Kole naišao je na jačeg neprijatelja. 9 nestalih. Uporište Kola je u našim rukama. Noću uoči 23.8. neprijatelj je tri puta bezuspješno napadao Kotor Varoš.⁵

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak
major

Njem. opunom. general u Hrvatskoj
Ia, pov. br. 3500/43
Zagreb, 24.8.1943

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA ITALIJANSKE VOJNE MISIJE OD
24 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI JEDINICA NOV
NA TERITORIJI BOSNE¹

Predmet: Telegram

Datum otpreme: 24(8)43 čas. 20.—

Datum prijema: 25(8)43 čas. 0,45

V. P. 10 194 —XXI čas

Od Ital. vojne misije — Zagreb

KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE .

VRHOVNOJ KOMANDI
KOMANDI 2 ARMIJE
KR. MINISTRU ITALIJE — Zagreb

Br. 14416

Sti S¹⁰ 25 1943

Br. 4243 prot.

SITUACIJA NA DAN 24 AVGUSTA U 9 ČASOVA

(Izvještaj hrvatskog glavnog stožera)

Kulen Vakuf (Bihać RQ-FL), Vrtoče (SN-FR), Bos. Petrovac (Prijedor TP-FL) su još uvijek pod pritiskom ustanika.— U ovom posljednjem mjestu partizani su izvršili prisilnu mobilizaciju mladića.

Sukob sa ustanicima na prostoru sjeverozapadno od Vaganca (Gospić PI-GS); ubijeno 6 ustanika.—

Prema neprovjerenim vijestima VI partizanska brigada navodno dislocirana na prostoru Surjan (Banja Luka XL-FI); VII i IX brigada na prostoru Dujakovci (ZP-FL), Lokvari (ZR-FL), Lazičići (ZT-FL).—

Partizani su zaposjeli zone Jajce i Bugojno,² koje su prethodno napustile hrvatsko-njemačke trupe.

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Vidi dok. br. 50, 51, 71 i 92.

Rastjerane jake grupe partizana na visovima sjeverno od Prozora.

Javljeno o koncentraciji oko 5 partizanskih brigada na prostoru Travnik sa vjerovatnom namjerom da napadnu to mjesto.³

U D. Vakufu (Travnik LI-DR) partizani su strijeljali nekoliko hrvatskih ličnosti, među kojima i jednog člana Sabora.

Napad grupe od oko 4000 partizana na hrvatske položaje Naziste⁴ (Prnjavor QH-GZ), Detlak (QH-GU), Kalenderovci (Derventa QK-GU).

Pretrpljeni gubici: 3 mrtva i 20 nestalih.—

Ponovo je zauzeta Duga Njiva (Derventa SP-GO), koja je ranije bila u rukama ustanika.—

Sukobi s partizanima na prostoru zapadno od Gacka.—⁵
Zarobljena kolona za snabdijevanje. — Neprijatelj se povukao prema Crnoj Gori.—

Prema izjavama zarobljenika, neprijateljski avioni snabdijevaju partizane oružjem i municijom na prostoru 20 km sjeverozapadno od Teslića (Derventa QK-FP); navodno je bačeno nekoliko mitraljeza.

General Re

7 kopija:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Zam. nač. štaba
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 2 Operativnom odjeljenju
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

³ U to vrijeme na sektoru Travnika nalazili su se dijelovi Prve proleterske i Treće krajiške NOU brigade. Vidi dok. br. 50, 51 i 80.

⁴ Malište

⁵ Prema podacima dobijenim od učesnika, jedinice Desete hercegovačke NOU brigade izvršile su napad na jednu njemačko-ustašku kolonu u selu Gornjim Bodežićima i tom prilikom zarobili cijelu njemačku komoru.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA KOMANDANTA NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 25 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Povjerljivo

Ministarstvu oružane sile — Operativno odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja komandanta njem. trupa u Hrvatskoj od 25.8.1943:

Područje 114 lovač. div.:

Neprijatelj na prostoru Cazina intenzivno izviđa ka jugozapadu. Sjever.-sjeverozap. od Vaganca i na prostoru Vrtoča neprijatelj se i dalje pojačava. Naš potjerni odred zapad, od Vaganca odbacio manju neprij. grupu i nanio joj gubitke od 2 mrtva. Uхваćen je 1 neprij. kurir u italijan. uniformi. Oslobođena su iz neprij. zarobljeništva 3 žandarma.

Područje SS div.: Gonjena neprij. grupa 10 km istoč. od Gacka prisiljena je na borbu, poslije 1 časovnog vatrenog dejstva ista je otstupila ka sjever. istoku.² O gubicima još nisu primljeni izvještaji. Jača banda zauzela je Bugojno.³ 500 ustaša napustilo je grad bez borbe, ostavivši u gradu 1 četu milicije.

23.8. u 16,30 čas. nepoznati avion letio je nad Nevesinjem.

Područje 369 div.: Sa prostora Zavidovića neprijatelj je otišao na istok. Sjever. od doline Krivaje (j.-ist. od Zavidovića) navodno se vode borbe između četnika i komunisti.

Jak neprijatelj prikuplja se na prostoru jugozap. od Travnika sa vjerovatnom namjerom da ponovo napada Turbe pa potom i sam Travnik.⁴ Dijelovi izviđačkog bataljona zauzeli su Fojnicu, odbacivši slabe neprij. zaštitnice. Jak neprijatelj još drži u svojim

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/1—6, k. 28.

² Odnosi se na jedinice Desete hercegovačke NOU brigade.

³ Vidi dok. br. 50, 51, 92 i 118.

⁴ Vidi dok. br. 92.

rukama visove zap. od Fojnice. Odbili smo noćni napad na Sokolac. Kod neprijat. 3 mrtva i navodno 20 ranjenih. Srpski četnici i dalje se prebacuju preko Drine na zapad i vrše mjestimične prepade na civilno stanovništvo.

II hrv. korpus: Angažovanjem pojačanja raščišćena je situacija kod Dervente.

Noću uoči 24.8. 4 km zap.-jugozap. od Dervente II hrv. jurišni bataljon odbio je napad neprijatelja; odbranu su potpomagali artiljerija i tenkovi. 1 ofic. i 5 vojnika mrtvi, 1 oficir ranjen, 2 vojnika nestala. Neprijateljski gubici su znatniji, nisu brojeni.

24.8. prije podne ponovo smo zauzeli uporišta zap. i jugozap. od Dervente, koja smo bili napustili. Neprijatelj se povukao na zapad. Pruga je ispravna.

Područje 373 div.: Opšta situacija se pogoršala.

8 km sjev. zap. od Prijedora izvršen je prepad na mot. kolonu (p. t. bataljon i izviđ. bataljon) koja se nalazila na maršu pravcem Prijedor — Bos. Novi. 1 p. t. četa pretrpjela je jake gubitke (17 mrtvih, 63 ranjena, 49 nestalih; 5 p. t. topova palo neprijatelju u ruke a razorena 24 mot. vozila.⁵ Pojednosto će se dostaviti posebnom depešom.

Kod Kotor Varoši neprijatelj se još pojačao. Ojačana četa 373 polj. dop. bataljona za vrijeme svog nastupanja 5 km jugo-jugozap. od Kotor Varoši ušla je u neprijatelj, zasjedu (500) i okružena, ali ju je oslobodila Borbena grupa »Lan« (Brandenburg). 15 poginulih, 46 nestalih. Kod neprijatelja, po procjeni, 50 mrtvih.

Neprijatelj i dalje ugrožava Banju Luku. Namjera neprijatelja da pređe u napad potvrđena je sa više strana. Sopstveni potjerni odredi su stalno u akciji. Jugoist. od Bihaća biciklistički vod 384 puka sudario se sa neprijateljem. Vod je potpuno razbijen.⁸

„Komandir voda (hrvat, poručnik) dezertirao je k neprijatelju. Podrobniji izvještaj slijedi.

69 rez. korpus: Djelatnost bandi traje i dalje. Napadi na željez. pruge postaju sve češći, pri čemu pada u oči dobra organizacija tih napada, a naročito pak dobra tehnika veze. Borbe izviđačkih dijelova ist. od Gline. U

⁵ Akciju su izvele jedinice Kozarskog NOP odreda. Vidi dok. br. 100.

• Vidi dok. br. 84.

toku su borbe oko željez. vijadukta juž. od Pakraca.
Odbijen je napad na municisko slagalište kod Po-
žege.

Za tačnost prepisa: Njemač. opunom. general u Hrvatskoj
potpis nečitak I a, pov. br. 3525/43
major Zagreb, 26.8.1943

BR. 165

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA ITALIJANSKE VOJNE MISIJE OD
25 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIVNOSTI JEDINICA NOV
NA TERITORIJI BOSNE¹

Predmet:
Telegram

V. P. 10, 25 avgust 1943 čas. 23,15

KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Od Ital. vojne misije — Zagreb
VRHOVNOJ KOMANDI
KOMANDI 2 ARMIJE
KR. MINISTRU ITALIJE — Zagreb

Br. 14475
Stiglo 26. avg. 1943

4263 prot.

IZVJEŠTAJ HRVATSKOG GLAVNOG STOŽERA O SITUACIJI
NA DAN 25 AVGUSTA 1943 U 9 QASOVA

Javljeno o koncentraciji partizana na prostoru Velika Ru-
jiška (Bihać TI-GS).— Odbijen napad ustanika na hrvatsku
bazu blizu Kola (Banja Luka ZV-FV). Javljeno o pomjeranju
partizanskih snaga iz jugozapadnog prostora prema Livnu i
Tomislavgradu (Livno XR-CF). Došlo do sukoba kod Lištana
(Split VQ-CS) i Rujana (VO-CS).

Napad ustanika na Travnik i Turbe² (Travnik NM-CS).
U ovom posljednjem mjestu navodno je dezertiralo 125 domo-
brana.

Na prostoru Travnika javljeno o koncentraciji 5 partizanskih brigada.³

Izvršena akcija čišćenja na prostoru jugozapadno od Dervente. Neprijatelj se povukao prema zapadu. Odbijen napad ustanika na Bos. Petrovo Selo (Tuzla TN-FA). Ustanici oštetili željezničku prugu između stanica Miričina (TR-FP) i Dobošnica (UH-FN). Odbijeni napadi ustanika na Pohovac (Sarajevo VO-GZ) i Brezu (Zenica SR-DL).

General Re

Kopije:

- 1 Ekselenciji
- 1 Zam. nač. štaba
- 1 Obavještajnom odjeljenju
- 1 Načelniku štaba
- 2 Oper, odjelj.
- 1 odjelj. za telekomunikacije

BR. 166

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA PETNAESTOG BRD-SKOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 26 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI CENTRALNE I ZAPADNE BOSNE¹

Povjerljivo

Ministarstvu oružane sile, Operativno odjeljenje

Izvod iz dnevnog izvještaja 15 brd. arm. korpusa od 26.8.1943:

Vrijeme: oblačno i hladnije.

Područje 114 lovačke div.:

Sa prostora sjev. zap. od Bihaća neprijatelj odvlači pojedine svoje jedinice, ali još uvijek jakim snagama zatvara drumove koji vode na sjever, sjeverozapad, jugozapad i jug. Po prisustvu jakih bandi na južnim ograncima Grmeča može se zaključiti da neprijat. ima napadačke namjere protiv Bos. Petrovca.

^a Isto

Uspjele su akcije naših potjernih odreda na prostoru Bihaća i Bos. Petrovca; 2 zarobljena i nešto zaplijenjenog materijala.

Područje SS div.:

Izvještaj još nije stigao.

Područje 369 div.:

Na prostoru 11 km sjev. zap. od Travnika primijećene su 4 neprij. brigade.² Noću uoči 25.8. odbijeno je pet neprijatelj, napada (100—150) na Travnik. Slabije neprijat. grupe nalaze se na prostoru Busovače i južno od Zenice.

Prilikom čišćenja jugoist. od Visokog pronašli smo i zaplijenili nekoliko pušaka sa municijom i zbog toga uhapsili 47 taoca.

Jača banda, navodno sa 400 tovarnih grla, na prostoru S'okoca ima namjeru da prekine prugu Sarajevo — Višegrad.

II hrvat, korpus: Noću uoči 25.8. odbijen je neprij. napad na uporište 5 km j.zap. od Dervente. 1 mrtav, 2 ranjena; 2 tenka oštećena pogocima zrna neprij. p. t. topova. Noću uoči 26.8. odbijeno je 5 neprijatelj, napada na položaje zap. od Dervente, uz navodno velike gubitke neprijatelja.³

373 div.:

Stalan i jak neprijateljski pritisak na Kotor Varoš. Usljed nemanja snaga za pojačanje uporišta, napustili smo Kotor Varoš.⁴ Prema izvještaju ustaša jake snage neprijat. nalaze se na prostoru ist. od Bos. Gradiške. Preduzeli smo izviđanje.

Njemač. opunom. general u Hrvatskoj
Ia, pov. br. 3574/43
Zagreb, 26.8.1943

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak
major

¹ Na pomenutom prostoru u to vrijeme nalazile su se jedinice Prve proleterske brigade. Vidi dok. br. 80 i 86.

« ² Vidi dok. br. 115.

⁴ Vidi dok. br. 88.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA ITALIJANSKE VOJNE MISIJE OD
26 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDI-
NICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

Predmet: Telegram

7 kopija

1 Ekselenciji
1 Zam. nač. štaba
1 Obavješt. odjelj.
1 Načelniku štaba
2 Operativnom odjeljenju
1 Odjeljenju za telekomunikacije

V. P. 10, 26 avgust 1943 čas. 22,30

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 14540
Stiglo 27. avg. 1943

Od Ital. vojne misije — Zagreb
VRHOVNOJ KOMANDI V. P. 21
KOMANDI 2 ARMIIJE
KR. MINISTRU ITALIJE — Zagreb

Br. 4286 prot.

**IZVJEŠTAJ HRVATSKOG GLAVNOG STOŽERA O SITUACIJI
NA DAN 26 AVGUSTA 1943 U 9 ČASOVA**

Javljeno o koncentraciji na prostoru Drvar šest parti-
zanskih brigada s artiljerijom i tenkovima.

22 o. mj. ujutro zauzeto je Bugojno (Travnik MH-DL),
koje je napalo oko 4000 partizana.²

Ustanici ugrožavaju Kupres (Livno XT-DE), Tomislav-
grad (ZP-CF) i Glamoč (Jajce VU-DL).

Rastjerana grupa ustanika na prostoru sjeverozapadno od
Prozora; naneseni osjetni gubici.

Odbijen napad ustanika na hrvatsku bazu Dragotinja
(Kostajnica US-AB). Ponovo zauzeta Kapela (VK-AB), koja je
ranije bila u rukama ustanika.

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na italijanskom jeziku,
nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Vidi dok. br. 50, 51, 78 i 118.

Sukobi s ustanicima kod Kola (Banja Luka ZV-FV).
Nestalo devet domobrana.

Odbijen napad ustanika na Kotor Varoš (Prnjavor KI-FP).

Travnik i Turbe (Travnik NM-DX) obasuti paljbom.

Odbijen napad ustanika na hrvatsku bazu. kota 216 (Derventa QK-GU). Javljeno o prebacivanju grupe od oko 1000 partizana sa 8 teških bacača i mnogobrojnim konjima iz prostora Lupac (Travnik QH-DT) Preočica (QH-DT) prema jugozapadu.

Oko 150 mladića iz Visokog (Konjic SN-DE), koji je trebalo da se jave u vojsku, prešlo je u partizanske redove.

Potvrđeno prisustvo grupe partizana na prostoru Zaruđa (Kladanj TN-DT).

Oko 60 partizana koji su ušli u Breške (Tuzla VH-FP) zapalili su opštinu, župni ured i ubili ustaškog tabornika.

General Re

BR. 168

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA PETNAESTOG BRD-
SKOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 27 AVGUSTA 1943 GOD.
O SITUACIJI NA TERITORIJI BOSNE I SJEVERNE HER-
CEGOVINE¹

Ministarstvu oružane sile — Operativno odjeljenje, na
ličnost gener. Dragojlova

Izvod, iz dnevnog izvještaja 15 brd. arm. korpusa od 27.8.43:

Vrijeme: vedro.

114 lovac, div.:

Potvrđene su vijesti o povlačenju neprijat. sa prostora sjev. zap. od Bihaća prema zapadu. Jaka banda izvršila je prepad na drumsku stražu j.-jugoist. od Bos. Krupe. 3 mrtva i 4 ranjena.

SS div.:

25.8. u 11 časova oko 60 neprijat. aviona letjelo je nad jadranskom obalom pravcem jugoistok — sjeverozapad.

Sjev. zap. od Konjica komun. vršili prisilna regrutovanja. Na ostalom diviziskom području nije bilo naročitih događaja.

369 div.:

Na prostoru Travnika neprijatelj vrši sve jači pritisak. Noću uoči 26.8. odbijen je neprijateljski napad na Turbe (6—700 ljudi), (zap.-sjev. zap. od Travnika). Neprijatelj je ponovo posjeo drum Busovača — Kiseljak na 10 km jugoist. od Busovače.

27.8. protjeraćemo neprijat. i osloboditi drum.

Neprijat. grupa sa prostora Sokoca (dnev. izvještaj od 26.8.) stigla je na prostor neposredno sjev. od Podgraba.

Sopstveni gubici: 4 ranjena. Neprijat. gubici: 60 mrtvih i (po ocjeni) 100 ranjenih.

2 hrvatski korpus:

Situacija kod Dervente nije više kritična. Neprijatelj je otstupio na zapad. Jače neprij. snage (dvije brigade)² nalaze se na prostoru 14 km zap. od Teslica.

373 div.:

Jake kom. snage (5000) nalaze se na prostoru 11 km jugoist. od Sanskog Mosta.³ U Vrhpolju (12 km j.-jugoist. od Sanskog Mosta) neprijat. okružio 1 četu hrvat, milicije. Četa je odbila poziv na predaju.⁴ Iz Sanskog Mosta upućeno je pojačanje. Na juž. ograncima Kozare (ist. od Prijedora) nalazi se 1 banda srednje jačine. Jedna jača neprij. grupa sa prostora 5 km zap. od Ljubije ugrožava područje rudnika. Na prostoru sjev. zap. od Bos. Novog neprij. je dobio pojačanje.

Njem. opuncm. general u Hrvatskoj
Ia, pov. br. 3597/43
Zagreb, 27.8.1943

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak

¹ Odnosi se na Drugu i Petu brigadu Dvanaeste NOU divizije. Vidi dok. br. 89.

² Odnosi se na jedinice Četvrte NOU divizije. Vidi dok. br. 69.

⁴ Vidi dok. br. 110 i 111.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA ITALIJANSKE VOJNE MISIJE OD
27 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDI-
NICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

Predmet: V. P. 10, 27 avgust 1943 čas. 19,45
Telegram 27 avgust 1943 čas. 21,50

KOMANDA 2 ARMUE
OPERATIVNO ODJELJENJE
Od Ital. vojne misije Br. 14605
KOMANDI 2 ARMIJE Stiglo 28. a'g. 1943

IZVJEŠTAJ HRVATSKOG GLAVNOG STOŽERA O SITUACIJI
NA DAN 27 AVGUSTA 1943 U 9 ČASOVA

U sukobu s ustanicima kod Bihaća komandir domobran-
skog voda prišao je partizanima.

Napad ustanika na motorizovanu kolonu na drumu Pri-
jedor — Bos. Novi (Kostajnica TP-AB). Pretrpljeni gubici: 17
mrtvih, 63 ranjena, 49 nestalih i uništeno 24 kola.²

Javljeno o koncentracijama na prostoru Sanski Most (Pri-
jedor VK-FX) i Ljubija (NQ-GS).

Sukobi s partizanima kod Vilusa (Pakrac XT-AB).

Pretrpljeni gubici: dva mrtva i 12 nestalih.

Javljeno o pritisku ustanika sa juga prema Banjoj Luci.¹

Sukobi s ustanicima na prostoru jugozapadno od Kotor
Varoši⁴ (Prnjavor KI-FP). Pretrpljeni gubici: 15 mrtvih i 46
ranjenih. Naneseno oko 50 mrtvih.

Ustanici uništili željeznički most kod Turbeta (Travnik
NM-DX).

Prilikom prethodnog napada na Turbe, 3 oficira, 6 podo-
ficira i 45 domobrana sa tri puškomitraljeza prešli su u parti-
zanske redove.

Odbijen napad ustanika na položaje na prostoru Dervente.

Ponovo je zauzeta Fojnica (Konjic QO-CZ), koja je ranije
bila u rukama ustanika.

¹ Original, neregistrovan. pisan na mašini, na italijanskom jeziku,
nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

³ Ovaj napad vjerovatno su izvršile jedinice Šeste NOU divizije.

* Odnosi se na jedinice Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 91.

⁴ Vidi dok. br. 121.

Odbijen napad ustanika na Sokolac (Sarajevo VS-CU).
Ubijeno dva partizana i 20 ranjeno.
Odbijen bez gubitaka napad na Mesiće (Višegrad ZP-CK).
Sukobi s partizanima na prostoru 10 km istočno od
Gacka.

Neprijatelj se povukao prema sjeveroistoku.
Ne znaju se gubici.

General Re

7 kopija:

- 1 Ekselenciji
- 1 Načelniku štaba
- 1 Zamjeniku nač. štaba
- 2 Oper. odjelj.
- 1 Obav. odjelj.
- 1 Odjelj. za telekomunikacije

BR. 170

DNEVNI IZVJEŠTAJ PETNAESTOG BRDSKOG ARMIJ-
SKOG KORPUSA OD 28 AVGUSTA 1943 GOD. O AKTIV-
NOSTI JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE¹

Povjerljivo

Ministarstvu oružane sile, Operativno odjeljenje, na ličnost
generala Dragojlova

Dnevni izvještaj 15 brd. arm. korpusa od 28.8.1943:

Vrijeme: oblačno i tmurno.

Područje 114 lov. div.:

Opšta situacija bez promjene.

Područje SS divizije:

O napadu u cilju rasterećenja kod Prozora još nije primljen nikakav izvještaj. Prema vijestima iz Zadarja (38 km ist.-jugoist. od Splita) koje su donijeli odbjegli domobrani (vidi dnevni izvještaj od 24.8.) 350 hrv. vojnika sa 16 lakih mitraljeza, 2 teš. mitralj. i 2 teška minobacača predalo se tamošnjim bandama. Prema izvještaju kontraobavještajnog štaba

29/30 m
M. d. b. M. Op. Abt. - z. Hd. Gen. Dragojlo (10)

Tagesmeldung des XV. Sub. A. K. vom 29.8.1943

Wetter: Bedeckt, Eintrübung.

Gefahr

Dem 116. Div. 1
Gefahrlage unverändert.

Dem 116. Div. 1
Von Belastungsverlusten auf Front noch keine Meldung. Nach Meldung aus Sarajevo (28.8.80 Uhr) getrichtete Maschinengewehre (s. Tagesmeldg. v. 24.8.) haben sich dort 300 km weit. Soldaten mit 10 kg Sprengstoff und 20 kg Gran. dem Kommando übergeben. Nach Abstimmung mit 1. Sub. A. K. Kommando Sarajevo, vor kurzem haben Ustascha Ort Sarajevo wieder besetzt und ein Teil der Bevölkerung ermordet.

Wichtig nach 6 Uhr
nach Sarajevo
de Sarajevo

Dem 309. Div. 1
Gefahr Bedeckt, HV. W und SW Turbe. Nacht zum 27.8. erneuter Feindangriff auf Sarajevo. Feind hat sich nach dem 27.8. Rückzug von Sarajevo (3 km südlich) in Richtung Vinograd - Sarajevo im Abschnitt Padgrad - Removic nach Osten. Strecke mehrfach unterbrochen. Von Sarajevo nach Sarajevo, mittig wieder hergestellt. (M. Sub. A. K. 1)
vollständig Sarajevo abgeräumt. Unterbringung Sarajevo.

II. Kroat. Korps

Bei 1. und 3. JüG. Brig. keine besonderen Ereignisse.
Überfall (100) auf Kreis, Bestattung 12.30 Uhr abgeschlossen.

Dem 373. Div. 1
Befehlshaber in Sarajevo - Bos. Petrovo. Mit Feindangriff auf Petrovo sofort zu rechnen.
Gefahr Bedeckt, HV. W und SW Turbe. Nacht zum 27.8. erneuter Feindangriff auf Sarajevo. Feind hat sich nach dem 27.8. Rückzug von Sarajevo (3 km südlich) in Richtung Vinograd - Sarajevo im Abschnitt Padgrad - Removic nach Osten. Strecke mehrfach unterbrochen. Von Sarajevo nach Sarajevo, mittig wieder hergestellt. (M. Sub. A. K. 1)
vollständig Sarajevo abgeräumt. Unterbringung Sarajevo.

Deutscher Bevoll. General i. Kroatien
In Nr. 3674/43 Geh.
Agram, 29.8.1943.

F.d.R. i. A.
Platzh. v. Sarajevo
1. Admiral Janko Vukobratović
2. Div. (dopis!) radi Zadarja
Brosch

I ustaš. bataljon napustio je Glamoč. Prije svog povlačenja ustaše su zapalili dio grada i pobili dio stanovnika.

Područje 369 div.:

Jake snage neprijatelja nalaze se sjev. zap., zapadno i jugozap. od Turbeta. Noću uoči 27.8. odbijen je ponovni neprijat. napad na Turbe. Ponovo je oslobođen drum Busovača — Kiseljak. Neprijatelj se povukao ka jugozap. i sjev. istoku. Noću uoči 27.8. jake bande (tri brigade) prešle su preko željez. pruge Višegrad — Sarajevo na otcjeku Podgrab — Renovica u pravcu juga.² Pruga je na više mjesta prekinuta i biće vjerovatno 28.8. u podne ponovo dovedena u ispravno stanje. 1 rez. lovač. puk stigao je cio u Sarajevo, gdje se razmjestio na stanovanje.

II hrvatski korpus:

Kod 1 i 3 lovač. brigade nije bilo naročitih događaja. Odbijen je napad neprijat. (100) na dobrovoljačku posadu 18 km jugoist. od Tuzle.

Područje 373 div.:

Div. je primila komandu na prostoru Bihać — Bos. Petrovac. Svakog časa očekuje se napad neprijat. Primijećeno je sakupljanje bande na prostoru Sanski Most. Noću uoči 27.8. u Vrhpolju komunisti³ su očigledno bez borbe, zarobili četu hrvat, milicije neposredno prije dolaska pojačanja. Gubici: 142 čovjeka, 130 pušaka, 14 lakih mitraljeza, 1 teš. mitraljez i 1 laki minobacač.

Na pruzi ist. od Bos. Novog iskopano je i sklonjeno 30 kg eksploziva.

Noću uoči 27.8. kod Bistrice (23 km sjev. zap. od Banje Luke) izvršen je prepad na četu 2 batalj. 7 hrv. puka. Od čete se dosad vratilo u komandu 3 podoficira i 17 vojnika, od cijelog ostalog dijela čete nema ni traga, izgleda da je sa oružjem prebjegao k neprijatelju. Istraga je u toku.

¹ Odnosi se na pokret Druge proleterske divizije u pravcu Sandžaka i Foče. Prema dnevniku komandanta Druge proleterske brigade, Druga proleterska je 27 avgusta, poruшивši prugu, prešla komunikaciju južno od Renovice i razmjestila se u s. Bukvici. Druga dalmatinska bila je razmještena u s. Kraborištu, a Peta crnogorska u s. Butkovićima. Dnevnik se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/9a, k. 736 a.

Zapadno od Banje Luke neprijat. se povukao, ali se jakim dijelovima zadržao 14 km jugozap. od Banje Luke. Poslije našeg povlačenja iz Kotor Varoši neprijat. je odmah istu posjeo⁴ (izvještaj stanovn.ka).

Njemački opunom. general u Hrvatskoj
Ia, pov. br. 3674/3
Zagreb, 29.8.1943

Za tačnost prepisa:
von Brauchitsch
poručnik

BR. 171

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA PETNAESTOG BRD-
SKOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 29 AVGUSTA 1943 GOD.
O SITUACIJI NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

Ministarstvu oružane sile — Operativno odjeljenje — za
generala Dragojlova

Izvod iz dnevnog izvještaja 15 brd. arm. korpusa od 29.8.1943:

Vrijeme: oblačno sa kišom i olujom.

Pred frontom 114 lovač. divizije neprijatelj je otkrio naše ofanzivne namjere, te je — potpomognut nepreglednim zemljištem — počeo da ometa naše pozadinske veze. Sa početkom našeg napada moramo računati sa pojačanjem ove vrste njegove akcije.

Područje 114 divizije:

28.8. prije pcdne oko 13 km j-ist. cd Bihaća jaka banda² izvrš'la je prepad na telef. vod za održavanje linije 114 bataljona za vezu iako je isti bio zaštićen od 1 voda 114 p.t. bataljona. — Prema dosadašnjim obavještenjima ima 2 mrtva (1 ofic. i 1 zastavnik), 3 ranjena i 19 nestalih. Sem toga razorena su tri mot. vozila i 1 p.t. top kalibra 3,7 cm dok je 1 mct. vozilo sa radia uređajem ne-

¹ Vidi dok. br. 87, 88 i 108.

² Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—28. k. 28.

³ Na pomenutoj prostoriji nalazile su se jedinice Šeste NOU divizije Drvarskog NOP odreda. Vidi dok. br. 84.

stalo. Odmah su upućeni u potjeru dijelovi 373 izviđač, bataljona kao i 3-ća četa 114 pion. bataljona, uslijed čega se neprijatelj privremeno povukao unazad. Poslije je ponovo izvršio prepad na 3 četu 114 pion. bataljona, koja je bila zauzeta radovima oko prikupljanja raznog materijala. Tek poslije angažovanja u borbi novih snaga — 1 strijeljačke čete 721 puka, dijelova 114 izviđačkog bataljona i 1 motoriz. baterije — uspijelo je da se neprijatelj odbaci. Dosad utvrđeni gubici kod 3 čete 114 pion. bataljona: 2 mrtva (1 oficir), 19 ranjenih, 57 nestalih; izgubljeno: 3 laka i 1 teš. mitraljez i 1 kola sa radio-uređajem. Gubici neprijatelja su zasad još nepoznati. Radi obezbjeđenja druma j-ist. od Bihaća prebačeni su u Ripač dijelovi 114 izviđač, bataljona kao i 13 četa 721 puka.

Područje SS div. »Prinz Eugen«

Neprij. grupa sa prostora ist. od Gacka prebacila se na prostor 5 km sjev. ist. od Uloga (42 i-sjev. ist. od Mostara). 2 bataljon 2 puka povukao se iz Kalinov'ka, borbe su u toku. Na prostoru Bileća neprij. je pojačao svoju djelatnost i prikuplja se na prostoru 17 km j-zap. od Biheće.³

Područje 369 div.:

Situacija kod Travnika bez promjene. Utvrđeno je da je neprijatelj posjeo mjesta 6 km južno odnosno jugozap. od Travnika.

Odbijen je noćni napad na Busovaču (23 km j-ist. od Travnika). Potjerni odred odbacio neprij. na zapad. Pred našim potjernim odredom kod Fojnice (44 km zap.-sjev. zap. od Sarajeva) slab neprij. otstupio na zapad.

II hrvatski korpus:

Kod 1 i 3 lovač. brigade nije bilo naročitih događaja. Pruga Doboje — Tuzla koja je uslijed oštećenja kolosjeka bila privremeno prekinuta ponovo je dovedena u ispravno stanje. Putnički voz 22 km juž. od Doboja uslijed sabotaže iskočio iz šina. Pruga je bila 4 časa zatvorena. Noću uoči 29.8. neprijatelj, minobacač tukao vatrom putnički voz. Oklop, voz upućen je u akciju protiv neprijatelja.

373 div.:

Pojačali smo akcije naših izviđač, dijelova i potjernih odreda. Na prostoru Banje Luke 2 bataljon 4 puka »Brandenburg« u svom napadu prodro do Subotice (16 km

z.-jugozap. od Banje Luke), gdje je neprijat. razorio rezervoar banjalučkog vodovoda.

Lokalne bande ometaju saobraćaj drumom Prijedor — Bos Novi. Naši potjerni odredi, poslije kratke borbe 11 km s.-zap. od Sanskog Mosta, odbacili su unazad slabije neprij. obezbjeđujuće dijelove. Neprij. pritisak na Bos. Petrovac ne prestaje.

Za tačnost prepisa:
nečitak potpis
major

Njemač. opunom. general u Hrvatskoj
Ia, pcv. br. 3711/43
Zagreb, 30.8.1943

BR. 172

VANREDNA ZAPOVIJEST BR. 42 KOMANDE 373 LEGIONARSKJE PJEŠADIJSKE DIVIZIJE OD 29 AVGUSTA 1943
GOD. ZA OBEZBJEĐENJE MOTORNIH KOLONA¹

373 (legionarska) pješad. divizija

Sjedište štaba divizije

29.VIII.1943

Diviziska vanredna zapovijest br. 42

1a. Obezbjedenje motornih kolona

Događaji su dokazali da obezbjedenje mot. kolona samo u pravcu kretanja nije dovoljno.

Mot. kolone se zbog toga moraju obezbjeđivati pješadiskim snagama bočno na visovima s obje strane drumu. Neminovno je smanjenje brzine kretanja mot. kolona do na brzinu kretanja pješadije koja vrši bočno obezbjedenje.

Ako pješadijska obezbjedenja ne stoje na raspoloženju, onda se mot. kolone kreću u skokovima od 2—3 km, s tim što će sopstvenim snagama pješke vršiti izviđanje terena s obje strane drumu kojim se maršuje. Pri pokretu skokovi se moraju tako birati da se na svaki način izbjegne to da neprijatelj izvrši prepad kroz međuprostore ovih naših izviđačkih dijelova.

Taktičkim propisima za obezbjeđenje kod ovdašnjih terenskih prilika mora se pokloniti naročita pažnja.

Adrian s.r.
General-lajtnant i kmdt. divizije

Dostavljeno:
K , H (1,2,14)²
Njemač. štab pri 2. (hrv.) lovačkoj brigadi
Njemač. štab pri 3. (hrv.) lovačkoj brigadi
Njemač. štab pri 4. (hrv.) lovačkoj brigadi

BR. 173

IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI KOMANDI DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD 30 AVGUSTA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI BOSNE I HERCEGOVINE¹

30.VIII.1943 Povjerljivo

Njemački štab za vezu

Pri Komandi 2 ital. armije

Pov. op. br. 1582/43

Sjedište, 30.VIII.1943

KOMANDA 2 ARMIJE

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 14758

Stiglo 30. VIII. 1943

Komandi 2 ital. armije

Operativno i Obavještajno odjeljenje

Sjedište

Izveštaj o situaciji od 30.VIII.1943

Područje SS div.: Banditska grupa² sa prostora ist. od Gacka prebacila se na prostor 5 km sjeveroist. od Uloga.

Područje 369 pješ. div.: Potvrđeno je da je neprijatelj posjeo Travnik.³ Noćni napad na Busovaču (23 km jugo-ist. od Travnika) odbijen.

" Redakcija nije mogla tačno da ustanovi značenje ovih skraćenica. Vjerovatno se odnosi na pregled jedinica kojima se zapovijest dostavlja.

¹ Original, neregistrovan, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, k. 17.

² Odnosi se na jedinice Desete hercegovačke brigade.

³ Podatak nije tačan. Krajem avgusta 1943 god. na području Travnika nalazile su se jedinice Prve proleterske i Pete NOU divizije, koje su napadale neprijateljska uporišta oko Travnika, ali u to vrijeme napad na sam grad nije izvoden. Vidi dok. br. 71, 78, 86 i 92.

Područje 373 pješ. div.: Lokalne bande ometaju saobraćaj na drumu Bos. Novi — Prijsdor. 11 km sjeverozap. od Sanskog Mosta odbačeni su neprijateljski izviđački dijelovi. Prit'sak na Bcs. Petrovac traje i dalje.

Područje 114 lov. div.: Akcije uznemiravanja na veze u za-
leđu.

Bayer
major

BR. 174

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA KOMANDE DRUGE ITALIJANSKE
ARMIJE O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI BOSNE U VREMENU OD 16 DO 31 AVGUSTA
1943 GODINE¹

OPSTI PREGLED PETNAESTODNEVNE SITUACIJE

Br. 16

Pogranične teritorije

- Jaka djelatnost partizana protiv hrvatskih garnizona u Baniji. Izolovanje hrvatsko-njemačkih garnizona Bihać — Bos Petrovac — Vrtoče i Kulen Vakuf u Bosni, i postepeno pogoršanje situacije u dolini Sane. U Centralnoj Bosni Varcar Vakuf. D. Vakuf, Jajce, Bugojno i Travnik pali su u ruke ustanika.² Dolazak jakih četničkih formacija iz Srbije u Istočnu Bosnu i pokreti prema jugu „partizanskih snaga koje su zapažene u predjelu istočno od Sarajeva. U zoni sjeverno od Save partizanska djelatnost pretežno je upravljena protiv željezničkih komunikacija.
- U Crnoj Gori nema ništa važno da se javi.
- C) — Južna zona — (VI arm. korp.)
 - Na obalskom pojasu: razne sabotaze i iskakanje jednog voza iz šina na pruzi Metković — Ploče.
 - U Hercegovini umjerena aktivnost partizana.

Glavni dio ustaničkih snaga koji je vršio pritisak na prugu Sarajevo — Mostar, premjestio se prema Travniku i Vrbasu,³ a njemačke trupe su ponovo posjele Fojnicu i Kreševo savladavši samo slab otpor neprijateljskih zaštitnica.

Duž graničnog pojasa prema Crnoj Gori, formacije X hercegovačke brigade i dijelovi raspršene III i IV dalmatinske brigade koji su nastupali prema sjeveru — vjerovatno radi sjedinjavanja sa partizanskim snagama koje su primijećene u zoni Glavatičevo — bile su predusretne u zoni Gacko od strane njemačko-hrvatskih trupa. Partizani su se izvukli, povukavši se na crnogorsku teritoriju, a zatim su se uputili ka Ulogu.⁴

IV) — Pogranične oblasti

A) — Hrvatska — neokupirana —

Južno od Save

- U Turopolju: partizanska djelatnost protiv željezničkih pruga. Male ustaničke grupe izbile su na periferiju Zagreba i vrše akcije uznemiravanja.
- U Baniji:
 - jaka partizanska djelatnost protiv hrvatskih garnizona;
 - uništenje dviju domobranskih jedinica smještenih u Hrastovici (5 km jugo-jugoistočno od Petrinje) i Gori (12 km sjev. ist. od Gline);
 - zapažene nove koncentracije partizana s obje strane puta Glina — Petrinja i u zoni Topusko (VII, XX brig., br. 105 i 111, i XI hrvatska udarna br.g., još se provjerava).
- U Zapadnoj Bosni:
 - jake koncentracije na južnim padinama Grmeč planine i u zoni Cazin⁵ (17 km sjev., sjev. ist. od Bihaća) skoro sasvim su izolovali hrvatsko-njemačke garnizone Bihać, Vrtoče, Kulen Vakuf i Bos. Petrovac;
 - u dolini Sane situacija se pogoršava (pritisak u oblasti Sanskog Mosta i na važan rudarski centar Ljubiju (jugozap. od Prijedora), ugroženost

" Isto

komunikacija između Bos. Novog i Prijedora, u blizini kojih je uništena djelimično jedna hrvatska motorizovana kolona.

U Centralnoj Bosni:

- jaka ofanzivna aktivnost ustanika. Poslije žestokih napada pali su Gornji Vakuf, Varcar Vakuf, Jajce, Bugojno i Travnik.⁶ Hrvatske trupe koje su držale ova mjesta dijelom su uspjele da se povuku a dijelom su bile savladane ili su dezertirale;
- pored toga, prema Banjoj Luci nastupaju jake partizanske snage⁷ koje dolaze sa jugozapada i iz doline Vrbanje, gdje su njemačko-hrvatske trupe poslije žestokih borbi bile prinudene da napuste Kotor Varoš.

U Istočnoj Bosni hrvatske trupe su oslobodile garnizon Bijeljina, na koju su partizani vršili jak pritisak; ovi su se povukli dijelom u Srem a dijelom prema Tuzli, gdje su u sadejstvu sa jedinicama 2 partizanske divizije koje su bile razmještene u dolini Spreče pokušali da opkole hrvatske trupe koje posijedaju ovo mjesto.

Istočno od Sarajeva razvija se takođe jaka djelatnost četnika: iz Srbije su pristigle mnoge jedinice koje su, prešavši Drinu jugozap. od Zvornika i sjev. cd Višegrada, izvršile velike racije među katoličkim i muslimanskim stanovništvom.

IZVOD IZ DNEVNOG IZVJEŠTAJA PETNAESTOG BRD-
SKOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 31 AVGUSTA 1943 GOD.
O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA TERITO-
RIJI BOSNE¹

Povjerljivo

Ministarstvu oružane sile, Operativnom odjeljenju — za
generala Dragojlova

Izvod iz dnevnog izvještaja 15 brd. arm. korpusa od 31.8.1943:

Vrijeme: oblačno.

114 divizija: Stigla u G. Lapac još u noći 29/30.8. Obje pu-
kove grupe uspostavile su međusobnu vezu. Istaknuto
komandno mjesto u D. Lapcu.

Područje SS div. »Prinz Eugen«:

Poslije kratke borbe odbijeni su neprijat. izviđački dije-
lovi. Neprijatelj djelimično u sivim uniformama (Izvje-
štaj aviona). U toku su neprijateljski napadi u cilju zau-
zimanja Livna.² Nove neprij. snage nepoznate jačine u
pokretu sa jugozap. ka Livnu. Više neprij. aviona letjelo
pravcem sjever—jug u 6,30 čas. iznad Nevesinja a u 15
čas. iznad Sarajeva.

Područje 369 div.: Izvještaj još nije dobiven.

II hrvat, korpus:

Neprijatelj koji se sa prostora Dervente povukao na za-
pad prikuplja se na prostoru sjev. zap. od Teslića (26 km
j-zap. od Doboja). Bande³ su posjele Šepak i Kozluk
(19 km s-sjev. ist. i 13 km zap. od Zvornika).
Neprijatelj vrši izviđanje u pravcu Zvornika.

Područje 373 div.:

Neću na 31.8. odbijen je napad neprijatelja na Bos. Gra-
dišku. Neprijatelj je raspolagao sa p.t. topovima.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16/1—41, k 28.

² Vidi dok. br. 113.

³ Vjerovatno se odnosi na jedinice Šesnaeste NOU divizije. Vidi
dok. br. 54.

Sedam bataljona otpočelo je sa čišćenjem prostora Prijedor — Bos. Novi — Kostajnica — Dubica. Poduhvat će trajati 2 dana. Uhvaćen je slab dodir sa neprijateljem. Jugozapadno od Ljubije vođene su uspješne izviđačke borbe. Jaka banda prebacila se od Zirovca (20 km sjev. zap. od Bos. Novog) na prostor sjev. zap. od Otoka (j-zap. od Bos. Novog).

Područje Banje Luke:

Dva naša bataljona sa 1 baterijom odbacila su neprijatelja sa visova neposredno juž. od Banje Luke na jugoistok.⁴ Izviđačko-zaštitni dijelovi održavaju sa njima dodir.

Njem. opunom. general u Hrvatskoj, Ia,
pov. br. 3801/4
Zagreb, 31.8.1943

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak
major